

LITERATūra

Nr. 105

MENAS

MOKSLAS

LITERATūros draugijos skyrius ★ Eina kas antras šeštadienis

6 METAI

DŽIAUGSMO ŽMOGUS - CIVILIZACIJOS KŪRĖJAS

1950 metų balandžio 2 d. prof. Vladas Stankas skaitė pavadiniame pažymėta tema paskaitą Chicago Literatūros Draugijos nariams ir svečiams. Spausdiname M. G. padarytą minėtos paskaitos santrauką.

BERGSONAS IR NIETZSCHE

Džiaugsmo reikšmę istorijoje yra didelę, tikrai mes i šį klausimą nekreipiame reikalingo dėmesio. Vienas kitas filosofas ties šia tema stabtelėjo, bet jos nuodugniau nenagrinėjo. O tema yra įdomi. Juo daugiau i ją įsigilini, tuo ji darosi įdomesnė.

Filosofas Henri Bergsonas viename menkesnės vertės darbe apie džiaugsmą šitaip yra pasakęs:

„Filosofai, spekuliuoję apie gyvenimo prasmę ir žmogaus likimą, neatkreipę pakankamo dėmesio i pačios gamtos duotą nurodymą. Gamta labai aiškiai mus įspėja, kaip galime pasiekti savo tikslo. Įspėjamas josios ženklas yra džiaugsmas. Turiu galvoje džiaugsmą, ne malonumą. Kur yra džiaugsmo, ten yra kūryba; juo gilesnė kūryba, tuo didesnis džiaugsmas“.

Reikia skirti džiaugsmą nuo malonumo. Kartais šios dvi sąvokos sumaišomos, bet tai yra du skirtingi dalykai.

O vokiečių filosofas Nietzsche šiuo klausimu taip pat yra pasiradęs:

„Teisybė, esu šį tą padaręs skausmų kankinimams, bet man atrodė, kad geriau būtų daryti darbą dirbau, kai mokiausi geriau džiaugtis“.

Nietzsche palietė šią temą, bet, matyt, jis pats jos nesuprato. Vietoje gilesnių studijų apie džiaugsmą, jis nuėjo prie jėgos garbinimo filosofijos. O kur ši filosofija nuvedė, mes jau žinome. Kai mokame džiaugtis, užmirštame daryti bloga kitiems. Rytuose šiuo reikalu buvo gražesni minčių, bet vakaruose mes jų neturėjome.

„Džiaukitės visuomet! — pasakytą šv. Rašte. Įsidėmėkite: ne verkite, bet džiaukitės. Kitoje vietoje pasakytą: „Džiaukitės, kaip vaikai“. Kas gi gali taip gražiai džiaugtis, kaip vaikai?

Kaip žmogus gali džiaugtis? Kaip jis, patekęs tarp dviejų amžinybių, jam visai nežinomų, gali džiaugtis?

KAS YRA DŽIAUGSMAS?

Pagaliau, kas yra džiaugsmas? Klausimas paprastas, bet atsakymas ne toks lengvas. Enciklopedijos, duodančios daug tikslų apibrėžimų, šiuo klausimu nieko nesako. Nei „Encyclopaedia Americana“, nei „Encyclopaedia Britannica“ neturi džiaugsmo sąvokos. „Britannica“, kalbėdama apie psichologiją, užsimena, kad džiaugsmas esąs primityvi reakcija...

Kas nori džiaugsmo klausimą studijuoti, turi kitor žinių ieškoti. Šis klausimas, rodos, turėtų būti nuodugniai ištirtas psichologijos studijose. Bet ir jose nieko aiškiau apie džiaugsmą nepasakytą. Psichologai neskiria džiaugsmo nuo malonumo. O skirtumas tarp šių dviejų sąvokų yra didelis. Kiekvienoje mums žinomoje Europos kalboje yra skirtingi žodžiai džiaugsmui malonumui nusakyti, tuo tarpu psichologai jų nesugeba išryškinti.

Malonumo ir džiaugsmo sąvokos dažnai yra supainyptos, bet jos vis dėlto turi ir skirtingų požymių. Malonumą galima už pinigų įsigyti, o džiaugsmo už pinigų negausi. Už malonumą dažniausia reikia mokėti, o už džiaugsmą pinigų mokėti nereikia.

Psichologijos temomis daug prirašyta, bet apie džiaugsmą beveik nieko nėra. Yra Dearborno monografija apie džiaugsmą. Jis, matyt, yra vienintelis, plačiau šia tema kalbėjęs. Bet ir jis klausimą stato labai lėkščiai. Jis klausia, kaip reaguoją žmogus, gavęs 10 dolerių? Kaip jis reaguoją — gavęs 1,000? Čia jis šaudo pro šalį. Atsakymai i šiuos klausimus bus atsakymai i sukelto malonumą, bet ne i džiaugsmą. Aiškiai matyti, kad psichologai dar nesupranta klausimo.

Iš viso, tikslaus ir aiškaus džiaugsmo nusakymo dar nėra. Pregelentas būtų dekingas, jei kas duotų tikslą ir aiškį džiaugsmo definiciją. Tiek težinome, kad džiaugsmą sukelia pati žmogaus egzistencija ir grožis, kad džiaugsmas yra kūrybos šaltinis.

HOMO MILITANS

Kalbant apie džiaugsmo reikšmę istorijoje, negalime imti vieno žmogaus gyvenimo. Jis yra nepaprastai trumpas. Reikia imti didesnius laiko tarpus ir žiūrėti, ką džiaugsmas juose yra atlikęs.

Grimstant i praeitį, tenka susidurti su visa eile būdų tai praeitį tyrinėti. Istorikas Vico skirsto praeitį i dievų, didvyrių ir žmonių istoriją. Comte kalba apie teologiją ir metafiziką, Hegelis nustato savo normas, Spengleris vartoja kitus kriterijus. Skirtingai i praeitį žiūri anglų istorikas Arnold J. Toynbee, kuris dabar dėsto viename Amerikos universitete. Per paskutinius 15 metų jis parašė šešis didelius „Istorijos studijų“ tomus. Jie dar nebaigti. Ilgus metus Toynbee studijos tebuvo žinomos tikrai mažam žmonių būriui. Bet p. Somervell šias studijas išpopuliarino. Iš 6 tomų jis padarė vieną. Ši „Istorijos studijų“ santrauka išgarsino Toynbee, o jo skelbiamos idėjos tapo gana populiariomis. Daugelis istoriko Toynbee interpretaciją skaito teisinga, pagal ją speliuoja ir apie ateitį.

Kaip Toynbee aiškina civilizacijos raidą? Apskaičiuojama, kad žmonės ant žemės jau gyvena apie 300,000 metų. Civilizuotais jis skaito tikrai paskutinius 6,000 metų. Ankstyvesnį laikotarpį jis vadina primityvios stagnacijos laikotarpiu. Civilizacija, pagal jį, atsirandanti tikrai tada, kai žmogus, susidūręs su sunkumais, sugrąžina juos nugalėti. Gerbūvio laikotarpis, geras gyvenimas neduodąs jokios civilizacijos, nes žmonės netenka kovoti su sunkumais. Jis mini 21 civilizaciją. Jų tarpe yra egiptiečių, sumerų, babiloniečių, graikų, helių, romėnų, kriščionių ir kitos.

Egiptiečiai jokios civilizacijos nebūtų sukūrę, jei nebūtų sugėbėję įveikti Afrikos jėgautus saurus. Iš klajoklių, tautos jie tapo sėslia tauta, apsisisto ties Niliu, išmoko dirbti žemę ir padėjo pagrindus egiptiečių civilizacijai.

Panašiai savo civilizacijos kūrę sumerai, babiloniečiai ir kitos tautos. Svarbiausiais civilizacijos stimulais yra buvę sunkumai ir didelės nelaimės. Kovoje su šiomis nelaimėmis ir buvę padėti civilizacijos pagrindai. Kur nėra „Dievo rykštės“ arba botago, ten nėra ir civilizacijos. Toynbee yra įsitikinęs, kad gerbūvio laikotarpis civilizacijos nekuria.

Savo tvirtinimams paremti Toynbee cituoja Herodotą. Jis mini karaliaus Kyro pasikalbėjimą su Persijos didikais. Persams užkariavus nepaprastai didelius Azijos plotus, didikai atėję pas karalių ir prašę leisti jiems pasirinkti derlingesnes žemes, nusibodę jiems nederlingose vietose gyventi. Karalius Kyras atidžiai išklausęs didikų prašymą ir leidęs jiems elgtis pagal jų pageidavimus. Bet jis čia pat pataręs jiems prisiruošti prie minties keisti dabartinę savo būklę i pavaldinių būklę.

„Lengva žemę išauklėja tikrai minkštus vyrus“ — taręs karalius Kyras savo didikams. „Negalima tame pačiame krašte išauginti gerą derlių ir gerus karveivius“.

Didikai suprato karaliaus Kyro „didelę išmintį“, nutarę nesikelti i derlingas sritis, neužimti vergų žemių, bet pasilikti sunkiai dirbamose ir nederlingose Persijos srityse.

Toynbee pilniausiai pritaria karaliaus Kyro minčiai. Cituoja šį pavyzdį, nes jis gražiai iliustruoja jo supratą civilizacijos raidą. Toynbee mano, kad tikrai kovojantis žmogus — homo militans — yra civilizacijos kūrėjas.

Visa Toynbee civilizacijos raida yra labai liūdna ir dramatiška. Civilizacija atsiranda, jei kyla didelė nelaimė, sunkumai, žodžiu — drama. Vos tikrai spėjama nelaimės nugalėti — ir vėl kyla drama, nes tada civilizacija sustoja, gerbūvis ir ramus laikotarpis ją nutraukia.

O kaip su mūsų, vakarų civilizacija? Toynbee sako, kad ji jau esanti irimo stadijoje, ji einanti prie žlugimo. Išėitį jis matąs tikrai transfiguracijoje. Ir vėl drama.

HOMO LUDENS — ŽAISMO ŽMOGUS

Tuo pačiu metu, kai Toynbee rašė savo tomus apie *homo militans* ir neviltį, Olan-

dijos istorikas Johan Huizinga galvojo apie kitokią istorijos įvykių interpretaciją. Kai jis tapo išrinktas Leyden Universiteto rektorium, perskaitė šia proga trumpą paskaitą, kuri vadinosi „*Homo Ludens*“ — Žaismo žmogus. Vėliau minėta paskaita buvo atspausdinta maža brošiūrele. Jam tekę ją skaityti Londone ir Šveicarijos mokslo centruose. Ji buvo papildyta ir atspausdinta vokiškai, o 1947 metais, istorikui Huizingai jau mirus, ji buvo išversta ir atspausdinta angliškai.

Huizinga, kaip ir Toynbee, tyrinėjo visas žmogaus veiklos sritis. „Jau seniai stiprėja manyje įsitikinimas, kad civilizacija kyla ir vystosi iš žaismo“, rašė olandas. Jis tvirtina, kad žaidimas yra senesnis už kultūrą. Būt kokiai kultūros sąvokai nusakyti reikalinga žmonių bendruomenė, tuo tarpu gyvuliai išmoka žaisti ir be žmonių bendruomenės. Huizinga mano, kad žaismas yra mūsų kultūros pagrindas. Toynbee visai nekalba apie meną, vos keiliom eilutėm šį klausimą palietė, tuo tarpu Huizinga sako, kad menas kilęs iš žaismo. Žaismą jis įžiūri kiekvienoje žmogaus veiklos srityje. Daug žaismo yra tikyboje, daug žaismo literatūroje, poezijoje, mene. Žaismo yra ir teisėje. Kada teisėjai apsisvelka togomis ir užsideda perukus — jie žaidžia. Daug žaismo elemento yra ir karo vedimo srityje. Daug žaismo yra ir politikoje. Huizinga prieina išvados, kad ne materialiniai žmogaus interesai, ne kova troškuliui, šalčiui ir badui numarinti kuria civilizaciją, bet žaismas. Kūrėjas yra žaismo žmogus, ne kovotojas.

Toynbee prirašė labai daug, o Huizinga parašė labai mažai. Bet vis tiek jo žaismo žmogus yra vertas pasigerėjimo. Kiekvienas Huizingos paliktas puslapis yra pilnas naujų minčių.

Bet—kada žmogus žaidžia? Žmogus žaidžia, kai jį apima džiaugsmas. Huizinga šio elemento nepastebėjo. Daug tiksliau yra sakyti, kad džiaugsmo žmogus — homo gaudens — yra civilizacijos kūrėjas.

HOMO GAUDENS — DŽIAUGSMO ŽMOGUS

Neteisinga tvirtinti, kad civilizacija prasidėjusi tikrai prieš 6,000 metų. Pradžią padaryta tada, kai žmogus pasiėmė i rankas akmenį ir pavartojo jį, kaip įrankį. Išmokimas vartoti akmenį leido jam užvaldyti pasaulį.

Kada jis pradėjo vartoti akmenį? Nežinome. Bet galime pasakyti, kad žmogus pirma žaidė akmeniu, o tikrai vėliau vartojo jį, kaip įrankį. Katės ir šunys akmenų vartoti nemoka, bet žaisti jais gali. Panašiai yra ir su vaikais. Panašiai buvo ir su žmonėmis.

Šiandien žinome, kad juo daugiau vartojame ugnies, tuo aukštesnė yra civilizacija. Bet kokių būdu žmogus pradėjo vartoti ugnį. Vokiečių filosofas Lazarus Geiger ir etnologas Mueller Leyer priešo įsitikinimo, kad džiaugsmas traukė žmogų prie ugnies, ne nauda. Žmogus pradėjo vartoti ugnį ne maistui gamintis, bet žaismui. Niekas kitas, nesukelia vaikui tiek džiaugsmo, kaip ugnis. Pas mus šviesos ir šilumos užtenka, turime elektros, kambariai apšildyti, o vis dėlto amerikietis, parėjęs namo, uždega židini. Kuriam tikslui jis tai daro? Labai paprastai — šviesa jam sukelia džiaugsmą.

Ar galima amerikietį lyginti su primityviu žmogumi? Ne. Jis labai daug ką skiriasi. Bet ir tas *primityvus* žmogus nebuvo toks jau primityvus, kaip kai kurie istorikai bando mums jį vaizduoti. Senovės žmonių gyventose olose rasti piešiniai daugelį dar i šiandien stebina. Žmonės nenori tikėti, kad senovėje gyventojai būtų sugėbėję tokius gražius dalykus iškirsti. Teisybė, tie piešiniai primityvūs, bet pagrindiniai bruožai yra tikrai meistriški. Kuriam tikslui tiems primityviams reikėjo piešti bizonus? Kad būtų jaukiau ir smagiau gyventi. Kada jie galėjo imtis kūrybinio darbo? Kada gyveno gerbūvio laikotarpiu, kada visko buvo pilna, kada galėjo džiaugtis. Gerbūvio ir taikos laikotarpiu ateina noras kurti. Kodėl 5-9 metų vaikas nori piešti? Todėl, kad piešimas jam sukelia džiaugsmą.

Atrasti neolito gadynės nepaprastai gražiai nušlifuoti akmenys. Randame gražiai išrašytus senovės indus. Kuriam tikslui jie buvo šlifuojami? Ar todėl, kad taip reikėjo juos gaminti? Ne. Nušlifuoti įrankiai

trapesni ir silpnėsi. Jie buvo šlifuojami ir marginami, kad atrodytų gražesni.

Imkime ūkio sritį. Kuris gyvulys pirmiausia prijaikintas? Visi žino, jog tai buvo šuo. Ar šuo buvo prijaikintas mėšai, vilnai? Ne. Kokia ten šunies vilna! Jis buvo prijaikintas žaismui. Nėra kito draugo, kuris mokėtų taip gražiai žaisti, kaip žaidžia šuo. O kuriam tikslui dabar žmonės laiko šuniukus? Galėtų juk augintis paršiukus ar ožiukus, bet ne, augina šunytį arba katytę. Žaismas taip pat davė pradžią ir gyvulininkystei.

Wilhelm Wundt tvirtina, kad pirmoji žemdirbė buvusi moteris. Vyras buvo užimtas „svarbesniais dalykais“, jam reikėjo kariauti, medžioti. Tuo tarpu moteris, gyvendama vienoje vietoje, pradėjo žemę dirbti. Bet koks pirmas augalas pradėta auginti? Manote, jog tai buvo svogūnai? Ne. Pirmiausia apie namus pradėtos auginti gėlės. Gėlės todėl, kad jos kėlė grožį, malonumą. Kiti augalai tikrai vėliau pradėti auginti. Moterys dar i šiandien, prisilaikydamos seno papročio, gėles augina.

Ratas atliko nepaprastai didelį vaidmenį žmogaus istorijoje. Bet ir jis pirmiausia pradėtas naudoti žaidimams, o tikrai vėliau praktiškiems tikslams. Olimpiadose ratas buvo ritinamas nuo kalno. Metalai pradėti naudoti ne peiliams, dalgiams ir pūklams gaminti, bet papuošalams. Pirmą atsirado meistarai papuošalams gaminti, o tikrai vėliau jie pradėjo gaminti metalinius įrankius. Metalas pirmą buvo panaudotas grožiui ir džiaugsmui tenkinti, o vėliau — praktiškiems tikslams.

Tą patį galime pasakyti ne tikrai apie tapybą, bet ir apie visą meną. Kodėl žmogus imasi eilėraščių rašyti? Kodėl kurti? Toynbee neranda i šį klausimą atsakymo, tuo tarpu Huizinga gražiausiai i šį išaiškina. Seniausieji literatūros kūriniai yra poezijos kūriniai. Juose yra rimas ir ritmas. Juose yra žaismas. Žmogus kūrė bežaisdamas. Jis kūrė žaisdamas, džiaugsmui pareikšti.

Kas liktų iš civilizacijos, jei atimtume meną? Apie kokią egiptiečių kultūrą galėtume kalbėti, jei nebūtų piramidžių, sfinkso ir statulų? Kas liktų iš graikų, kiniečių ir indų civilizacijos, jei nebūtų meno? Kuo lietuviai galėtų pasigirti, jei neturėtų Dodelačio, Vaižganto, Ciurlionies? Meną mums duoda *homo ludens* ir *homo gaudens*, bet ne *homo militans*.

Jei klausime, kokia tauta i kokių laikotarpiu buvo laimingiausia, tai teks atsakyti — senovės Graikija. Graikijoje buvo didelė laisvė. Ji buvo nedidelė valstybė, bet joje klestėjo menas, jį gyveno gerbūvio laikotarpis. Koks yra būdingiausias tos Graikijos pažymys? Žaidimai. Per 800 metų žaidimai buvo didžiausioji graikų šventė. Kas keturi metai graikai vyko i olimpiadas žaisti ir džiaugtis. Homeras, aprašinėdamas dievų duotą skydą Achilėsui, sako, kad jis buvo išdabintas dainuojančių, šokančių ir džiaugsmą reiškiančių žmonių vaizdais.

To meto Graikija yra didžiausias mūsų civilizacijos šaltinis. Ten tarpo menas, skulptūra ir sportas. Graikai padėjo pradžią beveik visiems mokslams. Graikai yra pirmieji istorikai, astronomai, geograifai, poetai, filosofai, matematikai. Kitos tautos tuo negali pasigirti.

Pitagoras surado būdą įrodyti, kad hipotenuzės kvadratas yra lygus katetų kvadratų sumai. Jis nustatė metodą teoreomams įrodinėti. Kada Pitagorui pavyko įrodyti jo vardą nešiojančią teorema, matematiką apėmė toks didelis džiaugsmas, kad jis paaukojo 100 jaučių dievams. Senovės graikai, suprato džiaugsmą, padėjo pamatus civilizacijai. Pats Pitagoras, užklaustas, ko žmogus turi siekti, atsakė — harmonijos, reiškia — žaismo. Netenka stebėtis, kad graikų mitologijoje yra net 6 grožio dievai, bet nėra nei vieno blogumo dievo.

Renesanso gadynės Florencija yra antroji vieta, kur klestėjo laisvė, menas ir mokslas. Tą patį įvyko ne sunkumų, bet gerbūvio laikotarpyje, kai Florencijos bankininkai buvo visos Europos bankininkais. Tada Florencijoje menas, mokslas ir literatūra pasiekė aukščiausią laipsnį. Be senovės Graikijos ir Renesanso laikotarpio, kuo galėtume pasigirti apie vakarų civilizaciją?

Kai kas pasakys, kad džiaugsmas galėjo

būti meno ir skulptūros pradžininku, o kaip su chemija, tiksliais mokslais? Visi žinome, kad matematika yra mūsų mokslo ir technikos pagrindas. Bet nuo graikų gadynės prie matematikos pridėta tikrai analitinė geometrija ir diferencialinis skaičiavimas. Visos kitos matematikos sąvokos graikams jau buvo pažįstamos.

Kas išrado analitinę geometriją? Ne matematikas, bet filosofas. Ją išrado prancūzų filosofas Rene Descartes. Jis buvo turtingas žmogus, labai gerai gyveno ir daug važinėjo. Matematika jam visai nebuvo reikalinga. Būt skaičiavimai jam atnešdavo nepaprastai daug džiaugsmo. Jis būdavo patenkintas, kai abstraktias algebros formules suvedė i sistemą. Be to, jis buvo didelis išdaigininkas. Pirmą jis išmokino savo tarną kelias analitinės geometrijos taisykles, o vėliau pasikiviedavo pas save universitetų profesorius apie matematiką kalbėtis. Descartes duodavo jiems kelias problemas išspręsti. Matematikos profesoriai, aišku, užkliūdavo, prakaituodavo, bet problemų neišspręsdavo. Tada Descartes pakiviedavo i svečių kambarį savo tarną ir, liepęs vartoti naują metodą, duodavo tas pačias profesorių užduotis. Tarnas, aišku, tuojau viską išspręsdavo. Profesoriai stebėdavosi, o pačiam Descartui tatau sukeldavo nepaprastai garsaus juoko.

—Suradau būdą net gražiai sapnuoti, — pasakodavo Descartes. — Kai prabundu, tai pasaulis man dar gražesnis atrodo.

Svedų karalienė pasakiusi, kad Descartes yra laimingiausias žmogus. Jis buvo laimingas, nes mokėjęs džiaugtis ir kurti.

Vokiečių filosofas Gottfried Leibniz panašiu būdu išgalvojo diferencialų skaičiavimą. Jis buvo patenkintas, kaip ir Descartes. Jam atrodė, kad pasaulis negalėtų būti geresniu. „Jei pasaulis būtų galėjęs būti geresniu, tai Dievas jį būtų geresniu sutvėręs“, galvojo Leibniz. Matematikos mokslams jis skatiko neišleides, o vėliau, bespręsdamas žaismui skirtas problemas, padėjo pagrindus diferencialinei skaičiavimui.

Prancūzas Antoine L. Lavoisier taip pat nebuvo chemikas iš profesijos. Laisvomis nuo darbo valandomis jis domėjosi gamta ir jos reiškiniais. Jam atėjo mintis „padaryti vandenį“. Jam pavyko ne tikrai „vandenį padaryti“, bet padėti pagrindus šių dienų chemijos mokslui.

Amerikietis Benjamin Franklin buvo geras spaustuvinkas. Jis spausdino geras knygas ir uždirbdavo gražaus pinigų. Fizikos jis nestudijavo, šioms problemoms rūpinosi tikrai laikui praleisti. Ir štai, jam atėjo mintis, kad elektra ir žaibas yra tas pats.

Samuel Morse buvo menininkas, apie susisiekimą jis nieko nežinojo, o vis dėlto jis išrado telegrafą, kuris šiandien visame pasaulyje yra vartojamas. Grįžtant iš Europos, kur jis važinėjo meno studijų reikalais, Morsei kilo mintis panaudoti elektromagnetą žinoms perduoti. Vėliau laisvomis nuo darbo valandomis jis dirbo šioje srityje. Kiek jam džiaugsmo buvo, kai pavyko paruošti pirmą pranešimą telegrafu!

Žodžiu, džiaugsmas yra vienas svarbiausių elementų civilizacijos raidoje.

PRAKTISKAS TEORIJŲ PRITAIKYMAS

Jei turėsime galvoje šiandien vykstančią konkurenciją tarp dviejų didžiulių jėgų, Toynbee teorija pranašauja pergalę bolševikams. Vakarų civilizacija gyvenanti gerbūvio laikotarpiu, ji jau pradėjanti irti ir nedaranti jokios pažangos. Tuo tarpu bolševikai turi nepaprastai daug įvairių būdų, jiems tenka kovoti su milžiniškais sunkumais ne tikrai namie, bet ir svetur. Einant Toynbee dėsniais, jiems priklauso ateitis.

Liūdniesnio vaizdo vargu galima įsivaizduoti. Bet jei imsime pagrindan olando Huizingos skelbiamas mintis, tai vaizdas visai pasikeičia. Jos pranašauja laimėjimą vakarams.

Prisiminę vien tikrai St. Claus, matysime, kad Amerikoje žmonės moka žaisti ir džiaugtis. Prieš Kalėdas niekur nepamatysit krašto prezidento paveikslą, bet visur matysite St. Claus. Kas yra Santa Claus? Niekas nežino, kas ir iš kur jis atsirado. Visi žinome, jog tai yra žaismas; visi žino, kad St. Claus sukelia džiaugsmą.

Kas moka džiaugtis, tas kuria; kas kuria, tas nugalės.

KAIP AŠ STEIGIAU RUSŲ TEATRA VILNIUJE

Kaip ir visas lietuvių kultūrinis gyvenimas, taip ir teatrinis Vilniuje buvo giliai įleistas šaknis nuo seno. Tik lenkams Vilnių okupavus, lietuvių teatrui beliko įnamio vaidmuo, tenkinantis dažniausiai pripuolamais moksleivių ir mėgėjų vaidinimais. 1939 metų rudens sugrįžę, lietuviai Vilniuje atrado lenkų dramos teatrą, lenkų operetę, visą eilę lenkų lengvojo žanro teatrėlių, du žydų teatrus ir lietuvių teatro mėgėjus, greitai pasivadinusius "Vaidilos" teatru ir smarkiais šuoliais nuėjusius profesionalio teatro keliu. O kai tais pačiais metais į Vilnių buvo perkeltas Kauno dramos teatro "Jaunimas", jau Kaune pasizymėjęs aukšto meninio lygmens pastatymais, lietuvių teatrinis gyvenimas Vilniuje meniniu žvilgsniu atgavo sau prideramą svorį, kitaip sakant, — kaip ir dera Lietuvos sostinė, lietuvių teatras tapo pirmajantis.

Kuriais keliais lietuvių teatrinis gyvenimas Vilniuje būtų toliau žygiavęs, kurių meninių laimėjimų būtų pasiekęs, sunku atspėti, tačiau numanu, kad jis būtų klestėjęs, nes pradžią buvo tikrai graži.

Deja, visą tą gražią pradžią nukreipė kita linkme greitai, 1940 metų birželio mėnesį, atėjusi Sovietų Sąjungos okupacija, sugriovusi visokeriopą Lietuvos valstybės gyvenimą, o jos amžinąjį miestą perkirštijusi į Lietuvos tarybų respublikos sostinę Vilnių.

Pagal Sovietų Sąjungos pagrindinį šūkį, tvarkantį meninį gyvenimą, kiekvienas turintis būti socialistinio turinio ir tautinės formos. Ką reikšia socialistinis turinys mense, Sovietų Sąjungos išminčiai yra visai aiškūs, bet tikslios definicijos ligi šiol nesurado. O tautinė forma mense — tai tik priedanga, kaip gryniausią priedangą ir neteisybę yra visi gražūs garsiosios Stalino konstitucijos žodžiai. Iš tikrųjų kiekvienas menas Sovietų Sąjungoje turi tarnauti valdančiosios klasės interesų propagandai. O naujai okupuotose kraštuose prie minėto pagrindinio uždavinio prisideda dar vienas — rusifikacijos uždavinys. Mokyklas užplūsta rusiškų vadovėlių, knygų leidyklos spausdina rusų autorių vertimus ar jų originalus, teatrai daugiausiai vaidina tik rusų (sovietų) dramaturgų veikalus. Tačiau pats geriausias rusifikacijos įrankis — gyvas rusiškas žodis, palengva išvejas iš valdinės aplinkos gimtąjį mūsų atvejį — lietuvišką žodį. Rusiškas žodis turi skambėti ir teatre.

Blogas politikas būtų okupantas, jeigu atėjęs uždarinėtų esamus teatrus ir tuoj pat steigtų savuosius. Rusai to ir nedarė; jie leido gyvuoti esamiems teatrams, bet meninį gyvenimą tvarkantiems pareigūnams tuojau pat įsakė įsteigti ir rusų teatrą. Taip tą meną, kaip tik teatrų sritį, tvarkančių pareigūnų 1940-41 metais šešis mėnesius teko būti ir man. Manau, kad pravartu palikti ateičiai, kaip tas darbas buvo atliekamas. Vienas iš idomiųjų to darbo epizodų yra Vilniaus rusų teatro steigimas.

Teatro direktorius draugas Vinasas

Nelengva buvo rūpintis Vilniaus miesto teatrais pirmųjų bolševikmečių. Nežiūrint tautų "lygybės ir brolybės" šūkio, tautinis antagonizmas siūbavo visu smarkumu: žydai, keikdami praeitį ir skųsdami nūkentę, reikalavo didelio dėmesio, nes dabar atėjusios jų dienos, lenkai visa gerklę šaukė, kad jų daugiausia Vilniuje gyvena, kad juos skriaudusi Lietuva (kurį sąvaranikiškai miestą tevaldė vos keletą mėnesių), ir jiems dabar turinčios tekti visos laisvės ir gėrybės, surašytos Stalino konstitucijoje, o lietuvių taip pat nenorėjo nusileisti, nes Vilnius — Lietuvos, kad ir tarybinės, sostinė, nes Vilnius — lietuvių miestas. Tik rusai pradžioje jokio balso nekėlė: jų, neskaitant atsiųstinių iš Maskvos, kaip ir nebuvo, o jeigu kūr ir buvo koks, tai, greičiausiai, savo laiku pabėgęs iš Rusijos nuo bolševikinio režimo ir dabar kukliai tylėjo susigūžęs, kaip pelė po sluota. O rusai, dabar atsiųsti iš Maskvos, turėjo "rimtesnio" darbo, negu organizuoti teatrus, — jiems reikėjo bolševikinti visą kraštą ir daboti, kad bolševikinimas praeitį sklandžiai ir ramiai, kad iš kurios nors apkampės neišsisiūbuotų lietuvių sukilimas.

Niekam primygtinai nespaužiant, nors ir buvo gautas iš Centrinio komunistų partijos komiteto įsakymas suorganizuoti rusų teatrą Vilniuje, tas įsakymas, apsisvertus kitais darbais, buvo padėtas į bylą apačią ir kurį laiką nevykdomas. Deja, ilgai taip trukti negalėjo: pasirodė, buvo žmonės, kurie rūpinosi ir rusų teatru. Vieną rytmetį Meno reikalų valdybos viršininkas įvedė į mano kabinetą kokių dvidešimt aštuonerių metų vyrų, ir rusiškai pasakė: "Susipažinkite ir aptarkite reikalą", o lietuviškai pridėjo: "Tai kandi-

IOWA CITY, IA.—Robert Bednasek (dešinėje) apkabino savo draugą, kai išgirdo teismo sprendimą, jog jis yra nekaltas.

datas į rusų teatro direktorius. Laikykis!"

Pirmą kartą paminėdamas draugą Vasiną (tokia to kandidato į teatro direktorius pavardė), negalėjau, nežiūrint jo dvidešimt aštuonerių metų amžiaus, parašyti "vyras", "vyriškas", o tik "vyrukas": mažiukas, raudonskrustis, geltonom garbanom ir mėlyno "bostono" šiek tiek apsitrynusia eilute, kuri, aiškiai, jam buvo kiek perduksli. (Matyt, jį gavo dovanų ar nusipirko Lietuvoje, nes iš Maskvos niekas nebuvo atvažiavęs kad ir su senu "bostono" drabužiu).

Draugas Vinasas buvo labai malonus: šypsojosi plačia šypsena ir blizgino akimis. Vos atlikus susipažinimo ceremonijas ir atsisėdus, jis iš karto čiupo jautį už ragų:

— Taigi, drauge viršininke, kokius jūs planus turite dėl rusų teatro?

— Prieš pradėdamas ką planuoti, aš norėčiau šį tą sužinoti apie jus pačius, drauge Vasinai. Sakysime, mane domina jūsų atvykimas į Lietuvos respubliką, kas jus siuntė ir visa eilė kitų klausimų.

— Niekas nesuntė. Aš, matote, buvau Raudonojoje armijoje. Mano tarnybos laikas kaip tik baigėsi, todėl ir sugalvojau pasilikti čia. Man, žinote, čia labai patinka, ir aš neabejoju, kad jūsų jaunai tarybinei respublikai būsiu naudingas. Aš turiu tarybinio gyvenimo

praktikos, ko jums, be abejonės, labai trūksta.

— Čia jūs teisus. O sakysite, — jūsų kvalifikacijos?

— Kaip tai?

— Na, jūsų mokslas, jūsų pasiruošimas teatriniam darbui?

— Aš baigiau Aukštąją technikos mokyklą Leningrade. O iš kariuomenės išėjau leitenanto laipsniu.

Turiu atvirai pasisakyti, kad draugo Vasio asmenybė, iš pirmo žvilgsnio, betkokio teatro direktoriaus vietai užimtai man atrodė visai nepriimtina, tad tuojau paskubėjau atsiradusią galimybę išnaudoti neigiamam atsakymui:

— Tai kaip gi čia dabar? Jūs iš profesijos technikas... inžinierius... Tai jums reikėtų ieškotis darbo pagal savo specialybę, o ne brautis į menininkų pasaulį.

— Tai kad aš, drauge viršininke, labai mėgstu menininkus, ypatingai teatralus.

— Tat labai gražu iš jūsų pusės. Bet užimti teatro direktoriaus vietai reikia atitinkamų kvalifikacijų, atitinkamo išsilavinimo, dramų meno supratimo, vaidybos dėsnių pažinimo ir daugelio kitų dalykų.

— Kaip gi? Žinoma, žinoma. Aš labai susipažinęs su teatro menu, — mano tėvas Tulso teatro režisierius!

Šioje vietoje negalėjau nuslėpti atsiradusios šypsenos, kurią draugas Vinasas, matyti,

pastebėjo, nes jo kalbos tonas staiga pasikeitė:

— Ką mes čia, drauge viršininke, daug kalbėsime! Aš turiu tokią raštą, gal jis padės mums klausimą išspręsti.

Ir draugas Vinasas padavė man rusiškai parašytą lakštą popierio. Tai buvo jo prašymas rusų teatro direktoriaus vietai gauti. Ant prašymo kampo taip pat rusiškai buvo užrašyta: "Prašome draugą Vasiną skirti Rusų dramų teatro direktoriumi. Vilniaus miesto komunistų partijos komiteto sekretorius Bartuška."

Komunistų partijos prašymas mums, aišku, buvo įsakymas, ir draugas Vinasas tapo dar nesamo Vilniaus rusų dramų teatro direktorius.

Reikalas atsiduria Maskvoje

1940 metų gruodžio mėnesio pradžioje visa eilė Lietuvos meno darbuotojų buvo išsiųsti Maskvon. Vaziavo muzikų, teatralų, dailininkų ir kitokių menininkų. Reikalas buvo formuluotas taip: gauti informacijų būsimai lietuvių meno dekadai Maskvoje. Panašios menininkų grupės buvo atvykusios ir iš Estijos bei Latvijos.

Tarp nuykusiųjų iš Lietuvos teko būti ir man. Išpūdytas iš Maskvos, jęs teatrus ir su tiktais žmones aprašysiu kita proga. Dabar mums rūpi Vilniaus rusų dramų teatras, kurio klausimas buvo iškeltas ir ten — Visasąjunginiame meno reikalų komitete, atseit, istaigoje, nuo kurios tiesiogiai priklausė kiekvienos respublikos, taigi ir Lietuvos tuomet, Meno reikalų valdyba.

Cia reikia pažymėti, kad ir nesamo Vilniaus rusų dramų teatro direktorius draugas Vinasas taip pat vaziavo ir Maskvoje, Visasąjunginiame meno reikalų komitete, į kurį mes būdavome kasdien šaukiami po du kartu, neatstojo nuo manęs nei žingsnio, nežinau, ar bijodamas, kad aš, nepažindamas sovietinio gyvenimo, neįpulčiau į bėdą, ar kad, jo nekoreguojamas, nesugadinčiau jam planų. Deja, cerberio vaidmuo jam nepavyko! Jo neprašyta globa man buvo la-

bai įkyri, ir aš naudojau kiekvieną progą, kad tik draugo Vasio asistacijos nusikratyčiau.

Vieną rytą, atvykęs į Visa-

jąjunginį meno reikalų komitetą, gavau kvietimą raštu, kad tuojau pat prisistatytčiau pas Komiteto pirmininko draugą (Tęsinys 3-me pusl.)

LINKSMŲ VELYKU
linkime draugams ir kostumeriams

K. ANDREJONAS

Populiarė vyrų aprėdalu krautuvė
ir čėverykai

1735 S. HALSTED ST.

CAnal 6-2936

Linksmų Pavasario Švenčių Velyku
Visiems Draugams ir Kostumeriams Linki

K. NORKUS MEAT MARKET

Didelis pasirinkimas maisto reikmenų,
mėsos ir groserio

2033 So. Halsted Street

Linksmų Pavasario Švenčių Linkime
Draugams, Bendradarbiams ir
Visiems Lietuviams

**MUTUAL FEDERAL SAVINGS & LOAN
ASSOCIATION OF CHICAGO**

JOHN KAZANAUSKAS, Pres.

2202 West Cermak Road

Virginia 7-7747

LINKSMŲ VELYKU LINKIME VISIEMS MŪSŲ
DRAUGAMS LIETUVIAMS IR KOSTUMERIAMS

MILDA BUICK SALES

VIENTELE LIETUVIŲ BUICK'U AGENTŪRA

DOMININKAS KURAITIS, Sav.

907 West 35th Street

Chicago, Illinois

Telefonas LAFayette 3-2022

Rezidencijos Tel. CEDARCREST 3-6161

Linksmų Velykų Visiems Mano
Lietuviams Draugams

CY'S SERVICE STATION

(Gazolino stotis ir automobilių taisymas)

2242 West 34th Street

Chicago 8, Ill.

Virginia 7-8667

Linksmų Pavasario Švenčių — Velyku

Visiems Draugams ir Kostumeriams Linki

WESTWOOD LIQUOR STORE

ALEX. SHIMKUNAS, Savininkas

Visados didelis pasirinkimas degtinės, alaus ir vyno gerti
prie baro ir nešti namo.

2441 West 69th Street

TEL. PROSPECT 6-5951

LINKSMŲ VELYKU
Draugams ir Kostumeriams
ir Visiems Lietuviams!

THOMAS S. JANULIS, Pres.
FRANK DIKAS, Vicepres.
MARY EISIN, Asst. Sec'y.
JOHN BUDRICK, Director
K. DEMERECKIS, Director
J. MAZELIAUSKAS, Director
ST. STANEVICH, Director
S. P. MAZEIKA, Director.

DISTRICT SAVINGS & LOAN ASS'N.

JOS. M. MOZERIS, Secretary

3236 So. Halsted St.

CAlumet 5-4118

KAIP AŠ STEIGIAU RUSŲ TEATRĄ VILNIUJE

go Chrapčenkos pavaduotoją jūs jau žinote, turime vienuolika teatrų, o teatrams tinkamų pastatų tėra vos ketvertas. Kiti teatrai vargsta įvairiose, jų paskirčiai netinkamose salėse. Be to, juk rusų teatro mes negalime įkurdinti bet kaip. Rusų teatras savo darbui turi turėti sąlygas, nei kiek nebloginės už mūsų respublikinį teatrą. Bet aš abejoju, ar politiškai būtų tikslu iškelti mūsų respublikinį teatrą iš jo dabar turimų patalpų ir ten įkurdinti rusų teatrą. Galima dar būtų kalbėti apie rusų teatro įkurdinimą viename iš dviejų dabar lenkų užimtų teatrų. Bet tie teatrai nėra pakankamai patogūs, o antra — atsižvelgiant į didelį skaičių lenkų gyventojų Vilniuje, abejoju, ar tai politiškai būtų tikslu.

— Jūs galvojate visai bolševikiškai, — pasakė man pagyrimą draugas viršininkas. — Bet ką nors rusų teatro reikalaui jūs jau esate darę? — paklausė jis, ir aš supratau, kad draugas Vasinas ir čia jau buvo suskubęs apsilankyti prieš mane. — Taip. Vilniuje ir Kaune mes pravedėme rusų aktorių konkursą. Mes atrinkome koki penkiolika žmonių, kažkada dirbusių rusų teatruose arba vaidinusių mėgėjų rateliuose. Bet, jeigu man bus leista, aš ir čia norėčiau pareikšti savo asmeninę nuomonę.

— Labai prašau. Jūsų nuomonė mums itin svarbi, nesūs pažįstate realiai vietos sąlygas. — Aš manau, kad rusų teatras turi mokytis mūsų teatrų tarybinio vaidybos meno. Mes turime labai stiprų lietuvių teatrą Vilniuje, ir tam rusų teatrą kolektyvui, kurį mes pripuolamai surinkome, tikrai bus toli ligi tokio meninio lygmens, nekalbant jau apie tai, kad ir jiems, kaip ir mums, bus itin sunku suvokti tarybinio teatro meno esmę. Man rodo, kad šiandieną mūsų respublikoje galima kalbėti tik apie rusų mėgėjų teatrą.

— Šios mano parinktais žodžiais ramiai pasakytos kalbos išdava mane visai pritrenkė, nes tikėjausi tik dviejų dalykų: arba rusų teatro klausimo atidėjimo neribotam laikui, arba draugo Vasino ir jo suorganizuoto kolektyvo degradacijos į mėgėjus, kurie turėtų tenkintis kokios nors mokyklos sale ir mažute subsidija iš Meno reikalų valdybos samatos panašioms reikalmams.

— Jūs visai bolševikiškai galvojate, — ir vėl mane pagyrė viršininkas. — Mes padarysime štai kaip: jūs Vilniuje pastatysite arba įrengsite rusų teatrui tinkamas patalpas, o aš jums atsiųsiu trupę: perkelsiu kurį nors iš vadovaujamų Maskvos ar Leningrado teatrų, o dar geriau — sudarysiu naują kolektyvą iš kurios nors pirmos eilės teatrinės mokyklos absolventų.

Tokios staigmenos visai pritrenktas griebiausi dar paskutinės apsigynimo vilties: — Tačiau mes patalpų, kaip jau kalbėta, visai neturime... — Aš gi tuoju ir nesiunčiu jums teatro. O patalpas jūs įrengsite.

— Mes samatoj tokiam reikalui neturime pinigų. — Kreipkitės į Komisarų tarybą. Ji tokiam reikalui turi duoti lėšas. O kai jau teatras bus įrengtas, praneškite man. Tada žiūrėsime.

Šitaip pasikalbėjimą baigus uždariau Visasąjunginio meno reikalų komiteto pirmininko pavaduotojo respublikinį teatrą reikalmams kabineto duris. Buvau priblokštas ir nusiminęs. Štai, prie ko privedė mano gudravimai! Jau geriau tame teatre būtų vaidinę vietiniai rusai, negu visa gveda mums visai svetimų maskviečių ar leningradiečių!

Nenustebau, kai pamačiau čia pat stovintį draugą Vasiną, kuris tuoj pripuolė su klausimu: — Na kaip? Koks sprendimas teatrų reikalais? — Pakalbėsime, kai grįšime namo ir turėsime daugiau laiko. Dabar skubų pietauti.

Gana maloni akimirka

Sugrįžęs į Vilnių, ramiai apsvarsčiau, kas man tuoju dar ryti rusų teatro reikalą. Susikirtimas su draugu Vasinu jau buvo neišvengiamas, todėl bijojau, paprastai sakant, iškisti uodegą. Reikėjo veikti skubiai.

Vilniaus mieste, Liejyklos gatvėje, buvo (o gal ir dabar tebėra) didelis pastatas, vadinamas "Tempo" sale, kurią ramiais laikais naudodavo sportininkai savo pratybos ir įvairiems parengimams. Jau prieš kelionę į Maskvą, stokuojant teatrinį patalpų, buvau nuziūrėjęs, kad toje salėje galima įrengti neblogas teatrėlis.

O dabar apie "Tempo" salę pagalvojau taip: kam rengti teatrėlis, jeigu galima įrengti geras teatras; nieko amžino pasaulyje nėra, — jeigu mano planas pavyks, Vilniaus miestas turės dar vieną gerą teatrą, o ar atvykėliai rusai ta-

Harry Bridges, kurį prisaikdintieji sprendėjai San Francisco federaliame teisme rado esant kaltą. Jį bučiuoja jo žmona.

Gaila, architekto pavadėdės nepamenu, bet kai paaiškinau dalyką ir paprašiau paruošti, nesigailint lėšų, teatro projekto, jis savo darbą atliko puikiai. "Tempo" salė ir visas pastatas turėjo būti perstatomas, prijungiant dar vieną gretimą pastatą. Naujasis teatras būtų turėjęs didelę sceną, septyniems žiūrovų salę su balkonais, ištaisingus fojė, aktorų kambarius, dekoracijų sandėlius, dirbtuves, net savo restoraną; visi vidaus įrengimai turėjo būti paskutinytis modernios teatrų statybos šūkis. Ir dar džiaugiausi tuo, kad darbas architekto buvo atliktas greitai, nes man, atsižvelgiant į susidariusią padėtį, reikėjo skubėti. Kai mano architektas atnešė visus planus ir... sąmatą, ji siekė netoli trijų milijonų rublių! Bet dėl pinigų aš mažiausiai kvaršinau sau galvą.

Apsišarvavęs projektu ir Meno reikalų valdybos raštu, važiuoju į Kauną, į Komisarų tarybą, prašyti projekto patvirtinimo ir pinigų.

Sunku būdavo patekti į Lietuvos tarybų respublikos Komisarų tarybą, atseit, Ministrų kabinetą, įsikūrusį naujojoje Taupomųjų kasų rūmuose, priešais Miesto sodą. Reikėdavo kreiptis į mažame kambaryje (Tęsinys 4-me pusl.)

LINKSMŲ PAVASARIO ŠVENČIŲ

visiems kostumeriams ir draugams

COMMUNITY PHARMACY

C. KARECKAS, R. Ph.

M. LAUGAUD, R. Ph.

5000 West 16th Street

Cicero, Ill.

PHONE OLYMPIC 3951

LINKSMŲ VELYKU

Linkime Visiems Mūsų Draugams ir Kostumeriams

ROOSEVELT FURNITURE COMPANY

2310 Roosevelt Road

SEeley 3-8760

LINKSMŲ IR LAIMINGŲ PAVASARIO ŠVENČIŲ
linki visiems lietuviams ir pacientams

DR. E. SELMA E. SODEIKA

OPTIKĖ

kuri dabar yra

5842 So. Kedzie Avenue Chicago 29, Ill.

(Priešiau praktikavo Oak Park)

Telefonas PROSPECT 6-2835

Valandos: kiekvieną dieną nuo 10 ryto iki 8 vakarų, išskyrus šeštadienį nuo 10 val. ryto iki 8:30 vakarų.

Linksmų Pavasario Švenčių — Velykų

Visiems Draugams, Kostumeriams ir Visiems

Chicago Lietuviams Linki

CHICAGOS LIETUVIŲ AUDITORIUM

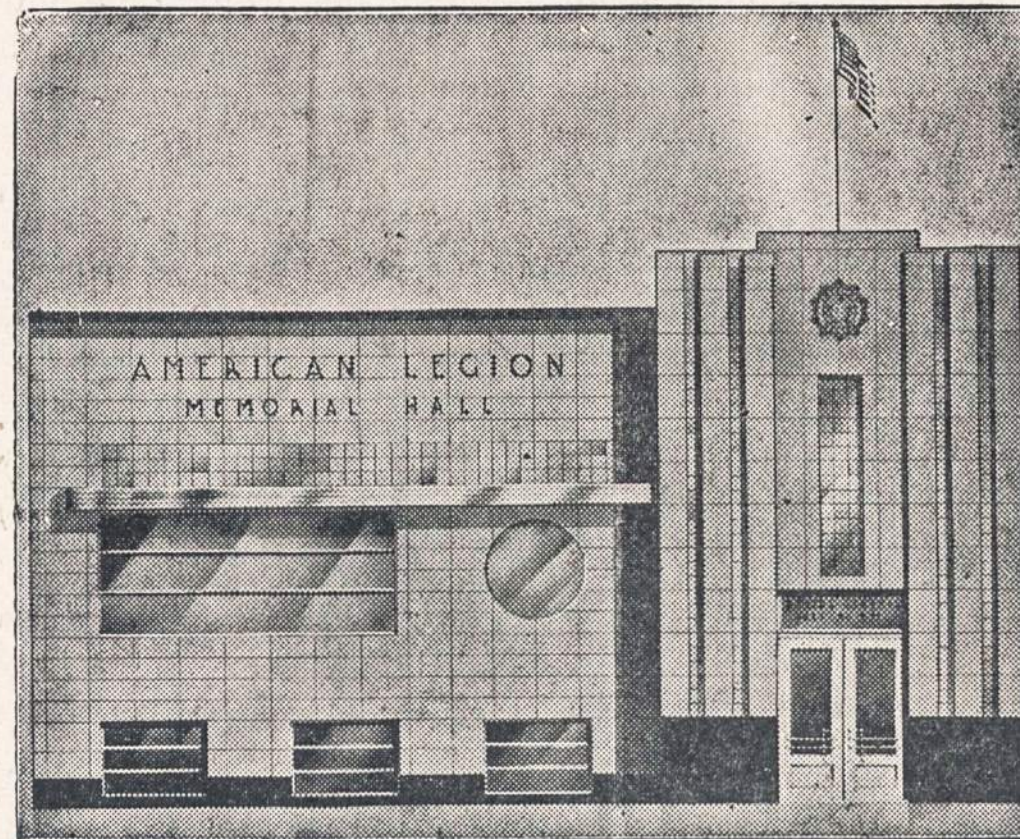
3133 So. Halsted Street

TEL. VICTORY 2-6172

Linksmų Velykų Draugams ir

Visiems Lietuviams

DARIUS - GIRENAS

POST No. 271

AMERICAN LEGION

4416 So. Western Avenue

Tel. LAFayette 3-8484

FRANK P. ZELIS, COMMANDER
VALDYBA IR NARIAI

BOSTON SHOE STORE

Linki Visiems Savo
Kostumeriams ir
Draugams
Labai Linksmų
Velykų

Linksmų Pavasario Švenčių Linkime
Kostumeriams, Draugams ir
Visiems Lietuviams

JUSTICE ELECTRIC SHOP

IVEDAM VIELAS ŠVIESAI IR JĖGAI
ITAISAS, PAPILDYMAS IR NAMŲ REIKMENIS.

4104 Archer Avenue
6625 Archer Avenue

LAfayette 3-3533
REliance 5-1326

Linksmų Pavasario Švenčių — VELYKŲ Mūsų Draugams Lietuviams ir Kostumeriams

The Exchange National Bank of CHICAGO

130 SOUTH LA SALLE STREET

NARYS FEDERAL DEPOSIT INSURANCE CORPORATION IR FEDERAL RESERVE SYSTEM

KAIP AŠ STEIGIAU RUSŲ TEATRĄ VILNIUJE

rėlyje susispietusių milicinin-
kus, kurie, išklausinėję kas
toks, pas ką, su kokių reikalų,
skambindavo telefonu, pasi-
klaudami, ar tokį ir tokį pi-
lietį priims, ir, tik gavę iš ten
sutikimą, išrašydavo "įėjimo
orderį", tiksliai pažymėdami
laiką, kad per daug ten neuž-
truktumei ir nelandžiotumei
kur nereikia.

Man rūpėjo patekti pas patį
Komisarų tarybos pirmininką
draugą Gedvilą. Ilgai teko
laukti jo sekretorės kambari-
je, kol vykdymo Maskvos
valdovų ranka Lietuvoje at-
dėrė savo ištaigiai įrengto ka-
bineto duris:

— Kokių reikalų?

— Drauge pirmininke, aš iš
Meno reikalų valdybos... Rei-
kalas toks: mes esame būtinai
reikalingi patalpų rusų tea-
trui... Aš čia turiu planą, brai-
žinius, sąmatą ir mūsų raštą...
Labai prašyčiau Komisarų ta-
rybą mūsų planus patvirtinti
ir skirti reikalingas lėšas, —
dėslau aš jam savo reikalus
įspūdyje.

— Parodyk, — Gedvilą paė-
mė iš manęs popierius ir nu-
ėjo prie savo stalo. Aš nuse-
kiau iš paskos. Jis greitai per-
vertė visus lakštus, perskaitė
mūsų raštą ir pašoko:

— Ar jūs pasiutus visi?! Pi-
nigū! P pinigū! P pinigū! Iš kur
aš paimsiu?! Trys milijonai
rublių! Gal manai, kad jie taip
lengvai mėtosi?! Nesamone!

— Drauge pirmininke, kam
gi jūs dabar mane barat? Aš
gi už gerklės neimu. Mano rei-
kalas prašyti, o jūsų reikalas
duoti ar neuoti. Jeigu Komis-
sarų taryba reikiamos sumos
neduos, mes teatro nepastatys-
ime, štai ir viskas. Aš jums
įteikiau planus, sąmatą, pra-
šymą... Būkite malonus pakvi-
tuoti, kad gavote, ir aš ramus
grįšiu į Vilnių ir lauksiu Komis-
sarų tarybos sprendimo.

— Gali iš anksto žinoti, kad
Komisarų tarybos sprendimas
bus neigiamas. O dokumentų
gaviną pakvituos mano sek-
retorė, — užbaigė draugas Ge-
dvila visai ramiu balsu, ir mu-
du atsisveikinome gana drau-
giškai.

Visai gerai nusiteikęs važia-
vau iš Kauno atgal į Vilnių.
Mano planas nusisekė. Pir-
miausia, kaip ir tikėjau, pini-
gų negavau, ir dideli naujo te-
atro statybos rūpesčiai nukrito
nuo pečių. Antra, atsisveikin-
siu draugą Vasią, nes, nesant
teatro, nereikalingas ir jo di-
rektorius. O trečia, niekas vi-
soje šioje byloje prie manęs
prikibti negali — Maskvos in-
strukcijos įvykdytos nago juo-
dimo tikslumu: projektas yra,
prašymas įteiktas, o jeigu pi-
nigų negaunu, tai jau ne mano
kalbė; kai gausiu, pastatysiu...
Vilniuje draugo Vasią ilgai
laukti nereikėjo. Vos atėjau į
istaigą, tuoj kystelėjo pro ma-
no duris jo šviesi galvelė ir at-
tėjo prie stalo raudonai žydin-
tys veidukas, papuoštas melyn-
nom akim.

— Drauge viršininke! Jau
ketvirta diena, kaip aš čia lak-
stau ir vis jūsų ieškau! Tiek
darbo! O jūsų nėra. Aš jau nu-
žūrėjau patalpas repetici-
joms... Reikia kviesiti aktorius.
Reikia pradėti darbą.

— Neskubėkime, drauge Va-
sinai. Aš labai atsiprašau, kad
nesusipėjau apie viską jus pa-
informuoti išvažiuodamas. Bet
jūs, tiesa, nebuvo užėjęs, ir
aš neturėjau progos...

— Aš buvau labai užimtas,
ieškojau patalpų...

— Tai nesvarbu, drauge Va-
sinai. Aš turiu jums svarbesnę
žinią. Matote, kaip čia jums
pasakius... rusų teatro nebus,
tai yra, kol kas nebus...

— Kaip tai, drauge viršinin-
ke?!

— Matote, Maskvoje buvo
prieita nuomonė, kad Lietu-
vos tarybų respublikos rusų te-
atras bus sukomplektuotas ten-
nai ir atsiųstas mums gata-
vas...

— Kaip tai? Vadinasi, viską,
ką mes jau padarėme...

— Taip. Visą, ką mes jau
padarėme, reikia panaikinti ir
laukti atsiunčiamo Rusų tea-
tro.

— Tai, vadinasi... Ir rusų
teatro direktorius jums nebe-
reikalingas?

— Kol kas ne. Reikalingas
bus, kai bus teatras. Tik aš
manau, kad, atsiųsdami teatrą,
jie atsiųs drauge ir jo direk-
torių. Malonu buvo pabendra-
darbiauti, drauge Vasinai, bet
reikia skirtis. Aš čia nieko dės-
tas. Toks jau parėdymas buvo
Maskvoje. Bet aš neabejoju,
jūs gausite darbo savo specia-
lybėje...

— Aš nepabaigiau kalbos.
Draugas Vasią pašoko:

— Tai mes dar pažiūrėsimė!
— ir pusbekinis išlėkė iš ma-
no kabinetu, stipriai užtrenk-
damas duris.

Nors ir taip melodramatiš-
kai pasibaigusi, tai buvo vie-
na pačių maloniausių man
akimirčių visoje Vilniaus rusų
teatro byloje, kuri su draugo
Vasią išlėkimu dar nepasi-
baigė.

Švelnus sovietiškas
prausimas

Meno reikalų valdybos vir-
šininko nebuvo istaigoje, ir
man teko budėti prie jo tele-
fono. Buvo graži diena, ir sau-
lutė linksmai žaidė ant rašo-
mojo stalo. Nors šiokiadienis,
bet nuotaika buvo kažkokia
šventiška. Tokiu ankstyvu me-
tu dar nei vienas lankytojas
iš teatrų pasaulio nebuvo už-
sukęs ir sugadinęs man dienos,
prašydamas pinigų, šmeižda-
mas kitą teatrą ar savo teatro
bendradarbį.

Staiga kažkaip grėsmingai ir
piktai suskambėjo telefonas, ir
šventiška nuotaika išgaravo,
lyg niekada nebuvo, nors
saulutė ir toliau tebežaidė ant
rašomojo stalo. Dar labiau
nuotaika pasikeitė, kai pakė-
liau telefono ragelį:

— Čia Meno reikalų valdy-
ba.

— Mums reikalingas Rūkas.
— Aš pats kalbu.

— Tuojau pat prisistatyti i
Vilniaus miesto komunistų
partijos komitetą, pas draugą
Sitnikovą! — ir aname telefo-
no laido gale trinkelėjo pade-
damas ragelis.

Vilniaus miesto komunistų
partijos komitetas, kaip savo
kišenę, tvarkė visą to miesto
gyvenimą — ūkinį, socialinį,
kultūrinį ir net asmeninį. Kom-
iteto sekretoriumi, mūsiškai

IOWA CITY, IA. — Robert Bednasek tiek buvo susijaudinęs,
jog negalėjo per radiją kalbėti. Kaip žinia, jis buvo kaltinamas
studentės nužudymu, bet teismas jį išteisino.

pirmininku, buvo kažkoks at-
siųstinis iš Rytų Bartuška. Ne-
žiūrint lietuviškos pavardės,
jis nei žodžio nemokėjo lietu-
viškai ir, greičiausiai, jo pa-
vardė žmonių akims apdumti
iš slaviškos Bartuško buvo
perdirbta į Bartušką. Tas sek-
retorius turėjo visą eilę pava-
duotojų atskiroms gyvenimo
srytims. Mokslą ir meną valdė
draugas Sitnikovas, pas kurį
ir buvau reikalaujamas.

Su draugu Sitnikovu jau bu-
vo tekę susitikti, ir mano są-
monėje jau buvo susigulėjęs
toks jo paveikslas: vidutinio
ūgio, kresnas, blyškus ir pla-
taus veido, kurio niekada ne-
nušviečia šypsena, truputį
spiegiamo balso ir kampuotų
judesių. Simpatijos tokiam
žmogui, bent aš, pajauti nie-
kada negalėjau, nes visą lai-
ką nesąmoningai dabojies, kad
nepagriebtų tau už gerklės.

Sitnikovo pakvietimas, ir
dar toks piktas, nieko gero ne-
žadėjo. Aš nujauchiau, kad čia
gali būti Rusų teatro reikalas,
bet iš kurio kampo būsiu puo-
lamas, niekaip negalėjau ma-
nųtyti. Lėtais žingsniais nu-
todamas saulės nužertą Ka-
tedros aikštę, kūrui įvairias
teorijas ir apsigynimo planus.
Bet kai nežinau prieš puoli-
mo išeities taško, ir apsigyni-
mo plano nesusidarysi. Vienin-
tėlė, jau mano susiduriant su
rusais išmėginta ir neblogo
taktika, — perdėtas mandagu-
mas, kuris beveik visada su-
chamėjusius rusus priblokšda-
vo. Nutariau būti kiek galima
ramesnis, santūresnis ir pa-
brėžtai mandagus.

Vilniaus miesto komunistų
partijos komitetas buvo įsikū-
ręs Gedimino gatvėje, moder-
niškuose namuose, priešais
"Valgio" svetainę. Rūmų apa-
finiame aukšte buvo milicinin-
kų, kurie, apklausinėję kas,
pas ką, kurio reikalų, nuro-
dydavo, kur reikia eiti. Man
teko palpėti į antrąjį aukštą,
kur buvo draugo Sitnikovo ka-
binetas. Jo kambario durys bu-
vo praviros, o pats Vilniaus
miesto mokslo ir meno valdo-

vos, popierių glėbį nusitvėręs,
laktė koridoriais. Kelis kartus
jis pralėkė ir pro mane, sto-
vintį prie jo kabinetu durų, bet
jį mano pasveikinimo nieko
neatsakė. Pagaliau laktystas
pasibaigė, ir draugas Sitniko-
vas atsisėdo prie savo rašomo-
jo stalo. Aš pasibeldžiau į ad-
veriją ir išgirdau trumpą šūk-
telėjimą:

— Įeikite!

— Ar galima su paltu ir ka-
liošais?

— Įeikite!

SU LINKSMA ALLELUJA SVEIKINAM
NAUJIENŲ PERSONALĄ IR
SKAITYTOJUS

ŠALTIMIERO RADIO KLUBAS
IR
GEGUŽES 14-tos DIENOS RENGIMO
ŠURUM - BURUM KOMITETAS

LINKSMŲ PAVASARIO ŠVENČIŲ
visiems kostumeriams ir draugams
lietuviams

ARCHER AVE. FURNITURE CO.

4140 S. Archer Ave.

LAfayette 3-3516

LINKSMŲ PAVASARIO ŠVENČIŲ—VELYKU
visiems draugams ir kostumeriams linki

GOLD COAST INN

J. & P. RACHUNAI, Savininkai

Degtinė, vynas, alus ir malonus patarnavimas visiems.

2656 West 69th Street

TEL. REPUBLIC 7-9785

Linksmų Pavasario Švenčių Linkime Visiems
Savo Šerinkams ir Draugams

PERSONNEL:

VICTOR D. GAPS, President
JOHN W. THOMPSON, V.-Pres.
V. P. PIERZYNSKI, Sec'y-Treas.
JOSEPH J. EZERSKI, Director
FRANK RAILA, Director

CLIFFORD LYTLE, Director
STANLEY CZEKUTIS, Director
JOHN YUSKA, Director
LORAIN BECZAK, Director
LILLIAN KOLLING, Clerk.

4559 SO. PAULINA STREET

Chicago 9, Illinois — YArds 7-0145

Linksmų Pavasario Švenčių — Velyku

Visiems Draugams ir Kostumeriams Linki

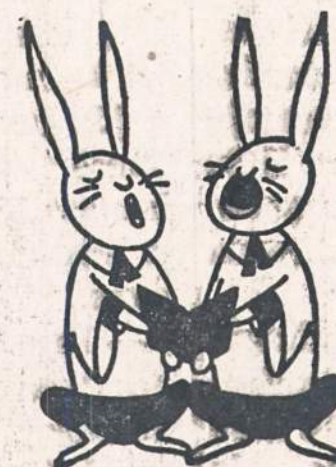
EAGLE RESTAURANT

HOME COOKING — AMERIKONIŠKI IR LIETUVISKI
VALGIAI IS GEROS RUSIES MAISTO REIKMENU

1745 So. Halsted Street

TEL. SEELEY 3-9453

Linksmų Pavasario Švenčių Velykų
Visiems Draugams ir Kostumeriams Linki

ALBINA'S BARBER SHOP

MRS. ALBINA DALIDONIS, Sav.

Gera patyrusi Vyru, Moteru ir Vaiku plaukų kirpėja.

7108 So. Halsted Street

Telefonas ABERDEEN 4-7846

Linksmų Pavasario Švenčių — Velyku

Visiems Draugams ir Kostumeriams linki

DARGIS LIQUOR STORE

C. C. DARGIS, Savininkas

Visados didelis pasirinkimas degtinės, vyno ir alaus gerti
prie baro ir neštis namo. Perkant
Lombardo vyno kvortą 2 uncijų butelis
vyno veltui.

2555 West 71st Street

TEL. PROSPECT 6-9431

GARSINKITĖS NAUJIEŅOSE

Linksmų Velykų

LINKIU KOSTUMERIAMS IR DRAUGAMS

S. GALZIN

BUČERNE IR GROSERNE

857 W. 50th St.

Tel. BOulevard 8-4514

GUŽAUSKŲ GĖLINYČIA
BEVERLY HILLS

Gražiausios gėlės dėl vestuvių, bankietų,
laidotuvių ir dėl kitų visokių papuošimų

6901 SO. WENTWORTH AVE.

Telef.: ST 3-2454 ir HU 3-2224

BIMBA IR ANDRULIS DRĄSINO SAVO GRIUVANČIĄ ARMIJĄ

DETROIT, MICH. — Iš va-
sario 26 d. ruošto Detroito
progresyvių mitingo išėjo mi-
tingėlis: neatvyko V. Andrulio
verkšlenimo pasiūlymas, o
kvietimoj Detroito lietuviškoji
visuomenė (ji susirinko į pi-
kietininkų eiles), nepriimta re-
zoliucija, kad "demokratijai
nuspelngs" žmogus nebūtų de-
portuojamas "į rojų", kur kas
toli nesurinkta Detroitui skir-
ta dolerių suma V. Andrulio
bylos varymui. Ir dar kur gi
ta kelių šimtų progresyvistų
armija, kuria "Vilnis" anks-
čiau didžiūdavo? Nejaugi
toji armija be didesnio mūšio
būtų likusi vos vos šimtinukė
seneliukų!

Ir atskubėjo į Detroitą
A. Bimba

Ši kartą mitingą suruošė
Amerikos Lietuvių Literatūros
52 ir 188 kuopos, toj pačioj
buv. Lietuvių svetainės salėje
kovo 18 d. 2 val. po pietų. Sa-
lė buvo gauta trumpam lai-
kui, tik porai valandų ir "Vil-
nis" kvietė nesivėluoti, nes mi-
tingas prasidėsia punktualiai.
Ši kartą "Vilnis" jau nesikrei-
pė į "Detroito lietuvišką vi-
suomenę", o kvietė į mitingą
"plačiąją Detroito visuome-
nę".

Detroito lietuviškoji visu-
menė, negavusi jokio pakvieti-
mo, visai nesirijo dalyvauti
net ir pikietuotojų eilėse. O
Detroito progresyvistų štabas
stačiai mirko prakaito besi-
ruošdamas sutikti savo "bosą".
Bimbą ir kviesdamas "plačią-
ją Detroito visuomenę". Vėl
atviručių rašymas ir siuntinė-
jimas "saviesiems", "boso" su-
tikimui ir išleidimui atitinka-
mų kalbų mokymasis, plačio-
joj Detroito visuomenėj pro-
gresyvisto suradimas ir jo žo-
džiais aprašinimas, padraši-
nimas ir prašymas: būtina,
būtina atvyk!

Apie valandą prieš mitingo
pradžią prie salės durų išsiri-
kiavo mitingo rengimo komi-
sija pasveikinti kiekvieną at-
vykstantį progresyvistą iš "pla-
čiosios Detroito visuomenės".
Ir tik po pusvalandžio ji pa-
sveikino pirmąjį...

Kiek toliau nuo salės stovė-
jo mitingo rengimo komisijos
pastatyti progresyvistai, kurie
stebėjo kiekvieną praeivį ir
kiekvienu pravakiojo anči-
mašią. Ir atpažinę "saviškį",
jam pakukždėjo į ausį. Tada
"saviškė" mašina paspaudžia
gasą ir smarkiau privažiuoja
prie salės durų, pėsčias pajun-
ta kietesnį šaligatvį po savo
kojom ir stengiasi išsitiesti
ir drąsiau, tvirčiau statyti koją
ant jo, bet... metų našta vėl jį
lenkia prie žemės...

Nepikietuoja...

Galvės stebėtojai dažnai len-
da į telefono būdeles su pra-
nešimais: "Nepikietuoja".

Ir buvo visi puikiai infor-
muoti, kad į salę laisvas ke-
lias drąsiai ir bailiai "plačia-
jai Detroito visuomenė".

Lygiai 2 val. ir Jūsų kores-
pondentas, užmokėjęs pusę do-
lerio už įėjimo bilietą, įžengė į
salę.

Salėje dar nedaug žmonių.
Prie lango progresyvisčių se-
nelių chorelio desėtkas, drąsi-
namas chorvedės, ne lietuvių
kilmės moterėlės... Ant į gatvę
išeinančių langų rymo progre-
syvistai žemyn dairydami.

Dar kiek palaukus pradeda-
mas koncertas mitingas.

Mitingas

Atidarantysis mitingą išsigy-
rė pats save, išgyrė susirinki-
me dalyvaujančią tą pačią se-
nelių šimtinukę, išgarbino
Bimbą, išplūdo dypukus ir...
pristatė du organizatorius, ku-
rie visą laiką skersi stovėjo jo
šonuose. Bet ką jie turi orga-

nizuoti taip ir nepasakė. Juk
krantinčiai armijai jau orga-
nizatorių nereikia, ypač jei jo-
kių reverzų nėra. Ar negeriau
juos reikėjo pavadinti "laiky-
tojais". Bet, matyt, nesitiki
kad kas dar galėtų bėgiojan-
čius sulaikyti...

Ant scenos pasirodė progre-
syvisčių senelių chorelis, ku-
ris, sutraukęs kelias dainas,
greitai vėl nulipo žemyn ir už-
ėmė salėje vietas, kad išėjus
kalbėti Bimbai, neatrodytų
apytuštė salė.

Programos vedėja skelbia,
kad Bimba kalbės paskutinis,
o pirmasis kalbėtojas V. And-
rulis.

Kalba Andrulis

Ir prabilo nelauktas, negar-
sintas nė "Vilnyje", slapčiai į
Detroitą atvažiavęs dar kartą
pasipinigauti V. Andrulis. Gy-
rė pats save susirinkusią se-
nelių šimtinukę ir malda-
vo doleriukų. O kada klausy-
tojų senatvės išvagoti veidai
vis nesikeitė, jis bandė juos
pakeisti rusišku anekdotu apie
valstietį, jo berną ir mešką.
Ir kada vienas kitas seneliu-
kas pradėjo šypsotis, Andrulis
paprastė dolerukų. Ir ne gra-
žumu ėmė šaukti į galą, bet
reikalauti: girdi, "jei jūs pini-
gų neduosite ir aš bylą pralai-
mėsiu, daugumas iš jūsų susi-
lauks panašaus likimo."

Ir baigdamas Andrulis iš-
reiškė viltį, kad "Rusijoje, kur
žmonės turi pilną judėjimo
laisvę ir juda, yra laisvė. Ir
Amerikoje, kol mes (t. y. pro-
gresyvistai) judėsime, neduo-
sime įsigalėti fašistams. Pasa-
kė ir nesumirkėjo meluoda-
mas.

Tiesa yra ši, V. Andruli: Ru-
sijoje kur žmonės neturi jokių
laisvių ir negali pajudėti per-

sekiojami Stalino policijos —
yra vergija. O Amerikoje, kol
bus demokratija, neįsigalės
"komunistiškosios laisvės", o
visi tie, kurie knisiasi po de-
mokratiniais laisvių pamatais,
turi būt kuo greičiausiai su-
drausti ir atitinkamai nubaus-
ti.

Baigdamas dar išgarbino
progresyviską literatūros
draugiją, kuri vienintelė le-
džia knygas lietuvių kalba
Amerikoje, o socialistai, san-
dariečiai, ir katalikai seniai
jau užmiršo. Bet nepaaiškino,
kad jų knygos panaudota tik
lietuvių kalba rusiškojo komu-
nizmo propagandai ir Rusi-
jos imperialistiniams sieki-
mams. Kitų srovių leidžiamas
knygas Andrulis neišdriso už-
ginti progresyvistams skaityti,
(juk ir jis norėtų būti laisvės
atstovas...) tai pasakė, kad jų
nėra ir nesugundykite pa-
skaityti.

A. Bimba

Svarbiausias šios dienos
kalbėtojas A. Bimba. Jis ir
drožė savo kalbą, ranką kel-
nių kišeniuje laikydamas apie
valandą. Ir ko jis neprikalbė-
jo? Liejo tulžį ant socialistų,
sandariečių, katalikų, juokėsi
iš prezid. Trumano, šmeižė J.
A. V. vyriausybę, o kaip pra-
dėjo kalbėti apie buv. tremti-
nius, paleido visą savo "bim-
bišką" žodyną: liete liejosi jau
ne tulžis, bet kažkas tai bai-
sesnio už pragarą karštą sma-
lą. Ir tikrai, jei Bimba savo
kalbą išspausdintų savo "Lais-
vėje", tikrai jis pats jos išsi-
gastų, jei yra pas jį užsilikęs
bent vienas lietuviško kraujo
lašelis, kuo tenka smarkiai su-
abejoti. Ar tik jam lankantis
okupuotoje Lietuvoje, kada jis
nuvažiavo į Maskvą (pats pa-
sigyrė!) nebūs padarę "rubaš-
keti draugai" kraujo transfu-
zijos. Juk Maskva ne Lietuvo-
je, tai kuriam kitam galui lan-
kantis Lietuvoje prisėjo va-

žiuoti į Maskvą, jei ne kraujo
transfuzijai...

Vietoj plūdimosi ar nere-
kėjo "draugas" Bimba paaiš-
kinti savo griuvančiai Detroito
armijai: kaip pagaliau yra: ar
Maskva priklauso Tarybų Lie-
tuvai, ar Lietuva Maskvai. O
susirinkę progresyvistai tikrai
ką nors naujo iš "visažinan-
čio" Bimbos norėjo išgirsti.

Juk ir Detroito progresyvistų
štabo atvirukuose - kvietimuose
buvo parašyta: "Bimba bu-
vo Lietuvoje, o dypukai Vo-
kietijoje". Vadinasi, Bimba
Lietuvos gyvenimą (ar nebuvo
noro pasakyti Tarybų Lietu-
vos?) geriau pažysta. Bet šta-
bas, tur būt, buvo užmiršęs,
kad dypukai rusų-komunistų
okupuotoje Lietuvoje gyveno
išstisus metus, matė jų terorą,
policiją, žudynes, vežimą į Si-
birą, daugumas pats pagyve-
no jų kalėjimuose, koncentra-

cijos stovyklose ir tt... O Bim-
ba buvo okupuotoje (progresyv.
terminologija Tarybinėje) Lie-
tuvijoje trumpą laiką, kaip sve-
čias pervažiavo ją važiuoda-
mas į Maskvą... Apie Lietuvą
jis nė puse žodžio neužsiminė.

Bimba patarė buv. tremti-
niams šviestis, daugiau pažin-
ti Tarybų Rusiją, lankytis pro-
gresyvistų susirinkimuose,
skaityti jų spaudą ir parėjus
namo galvoti, galvoti... Ir lie-
tuviai kviečiai visus, visus
progresyvistus skaityti lietu-
višką literatūrą (nevien litera-
turnąją d-jos išleistą), lan-
kytis lietuvių susirinkimuose
ir parėjus namo galvoti, gal-
voti.

Turime visi tą patį lietuviš-
ką kraują sriuvenantį gyslose,
turime visi tą pačią motiną
Lietuvą. Nejaugi neateis lai-
kas, kada tą Lietuvą visi lie-
tuviai vienodai mylėsime.

Tik Bimba, Andrulis jau
Lietuvai yra žuvę, nes jiems
"rubaškuoti" rusai padarė
kraujo transfuziją!

Mitinge kalbėjo dar viena
progresyvistė detroitietė.

Bandė dar rinkti ir aukas,
bet tuo metu susirinkimo da-
lyviai pradėjo grūstis pro dur-
is laukan.

Susirinkusios progresyvistų
šimtinukės tarpe matėsi pro-
dė 20 policininkų.

gresyvistų ir iš Kanados, Win-
dsor miesto.

Kažin ar Bimba ir Andrulis
pasirodys dar kartą Detroito.
Vasaros karščiai gali visiškai
išblaškyti progresyvistų armi-
jos likučius. L. B-žis,

—Trečiadienio neramumų me-
ris laukan. Susirinkusios progresyvistų
šimtinukės tarpe matėsi pro-
dė 20 policininkų.

Visiems mūsų draugams linkime LINKSMŲ VELYKŲ

15-to Senatorinio Distrikto demokratų
kandidatai

FRANK J.
KOCAREK
for STATES SENATOR

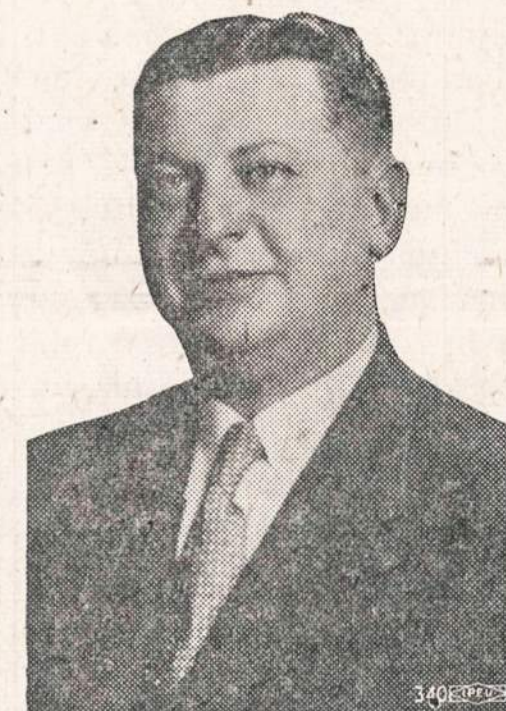

FRANK
KRASNOWSKI
for STATE REPRESENTATIVE

JOSEPH G. KOHOUT
for STATE REPRESENTATIVE

Ald. JOSEPH F.
ROPA
WARD COMMITTEEMAN

Šiuos kandidatus indorsavo Cook Kauntės Centralinis Komitetas ir 21 Wardo Reguliari Demokratų Organizacija.

LINKSMŲ PAVASARIO
ŠVENČIŲ VELYKŲ
VISIEMS DRAUGAMS IR
KOSTUMERIAMS LINKI

W. J. Stankunas
FOTOGRAFAS

3315 So. Halsted St.
TEL. YARDS 7-1546

LINKSMŲ VELYKŲ VISIEMS
mano draugams ir kostumeriams,
kurie aš tarnavau virš 27 metus. Nat.

NATE'S SHOE STORE

3419 SO. HALSTED STREET

Linksmų Pavasario Švenčių — Velykų
Visiems Mūsų Draugams, Kostumeriams Lietuviams

SLODKOWSKI SAUSAGE COMPANY
Išdirbėjai the "BUYING BRAND" WIENERS

2013-29 West 18th Street
TEL. CANAL 6-1667

Linksmų Pavasario Švenčių Velykų
LINKI VISIEMS SKOLINTOJAMS
— IR —
TAUPYTOJAMS!

UNIVERSAL
Savings and Loan Association

1739 SO. HALSTED STREET

Linksmų Pavasario Švenčių — Velykų
Visiems Draugams, Kostumeriams ir Visiems
lietuviams linki

J. PETRAITIS

TAVERN & LIQUOR STORE
JOE IR ONA PETRAICIAI Savininkai

Didžiausias pasirinkimas visokios rūšies degtinės, vyno,
alaus. Viskas parduodama pigiausiomis kainomis.

658 West 35th Street
TEL. YARDS 7-6175

KAIP AŠ STEIGIAU RUSŲ TEATRĄ VILNIUJE

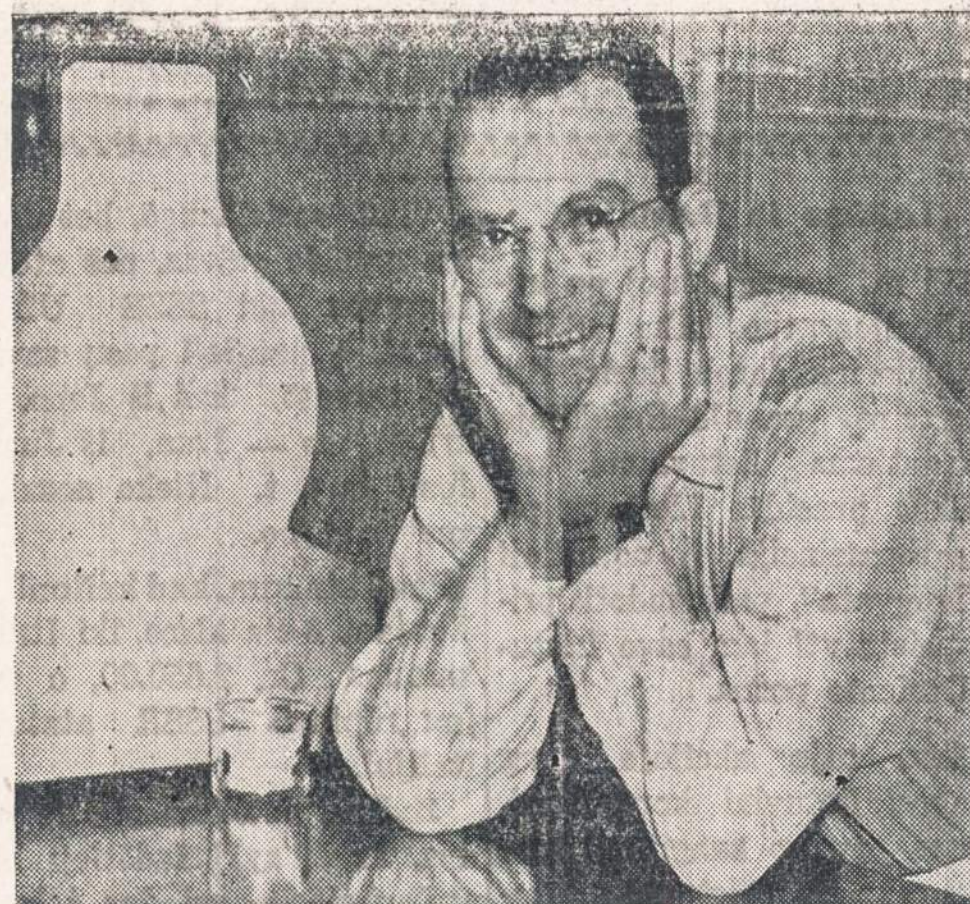
pantų "veiklos" taktika jau būvau spėjęs gerokai susipažinti. Mano smegenynas, jam šūkaujant, greitai veikė, ieškodamas būdų, kaip iš tos blogos padėties išbristi. Žinojau, kad, jeigu tylėsiu ir nerasiu jokios galimybės atsispirti, mano popieriai bus visai blogi, ir toji Rusų teatro byla man gali pasibaigti labai liūdnei. Taip pat žinojau, kad komunistų valdininkas nebus jokių argumentų, pasiteisinimų ir jokių būdų nepardys geros širdies; mano atsispyrimas turi būti toks pat smarkus, koks ir jo puolimas; būtinai turiu draugą Sitnikovą parblokti, ir net panašiu metodu, kaip ir jo vartoja mas...

Pašokau nuo suolo, trinkte-

lėjau kumščia į stalą ir sušukau dar garsiau už jį:

— Prašau manęs nekolioti! Aš kol kas esu Lietuvos tarybų respublikos valdininkas! Manęs įžeidinėjimas yra visos Respublikos įžeidinėjimas. To, tamsta, teisės neturi! Jeigu tamstai kas neaišku, prašau klausti. Aš pasiruošęs paaiškinti, bet kolyti savęs neleisiu!

Efektas buvo didelis. Draugas Sitnikovas, tur būt, niekada ir nepamanė, kad gali atsirasti žmogus, kuris išdrįs šitaip kirstis su tokiu visagaliu Vilniaus miesto mokslo ir meno valdytoju. Jis, kaip buvo akis įmeigęs į mane, taip ir liko, nesuskubo pratariti nei žodžio, nes aš, naudodamasis

MITCHELL, IND. — Restorano savininkas Chase York grįžo prie senosios tvarkos, pagal kurią kiekvienas kostumeris už valgį turi sumokėti nustatytą kainą. Kurį laiką kainų maistui nebuvo: kiek kas norėjo, tiek ir mokėjo. Tačiau tai pasirodė nepaprastai ir nuostolinga, nes jaunuoliai, kaip York sako, neįmano, kiek maistas kainuoja. Kitais žodžiais sakant, jaunuoliai valgydavo daug, o mokėdavo mažai.

jo apstulbusia tyla, skubėjau tvirtinti savo pozicijas:

— Ką aš Maskvoje Rusų teatro reikalui kalbėjau, viskas yra stenografuota, ir tamsta gali stenogramos nuorašą kiekvienu atveju išreikalauti. O kas liečia direktyvas, tamsta, man išvažiuojant į Maskvą, jokių direktyvų nedavei. Gi klausyti savo pavaldinio, tarymo Rusų teatro direktoriaus Vasiño, direktyvų aš neturiu reikalo. Be to, naujas Rusų teatro Vilniuje steigimo planas buvo pasiūlytas ne mano, o visasąjunginio meno reikalų komiteto pirmininko pavaduotojo respublikinių teatrų reikalams. Pavaduotojas yra mano tiesioginis viršininkas, ir aš turiu jį klausyti. Dabar išeina, kad aš turiu klausyti tamstos. Tai reikia, pagaliau, išspręsti kompetencijos klausimas: ar mūsų Respublikos teatrų reikalais paskutinį žodį taria Visasąjunginis meno reikalų komitetas, ar Vilniaus miesto komunistų partijos komitetas, kuris yra dar priklausomas mūsų Respublikos komunistų partijos centro komitetui. Vietoj to, kad visus tuos klausimus išsiaiškintų žmoniškai, tamsta iš karto imi rekti ir mane kolyti sabotažininku ir kitais negražiais vardais. Aš šito nenutylėsiu. Aš tuojau pat rašysiu raportą Maskvai ir skųsiu tamstą...

Vaistas pasirodė labai geras. Draugas Sitnikovas atlyžo, jo plieninės akys apsiblausė, ir jis visai ramiu tonu tarė:

— Kam čia karščiuotis. Ir neskubėkime skųstis. Mes visą reikalą išsiaiškinsime čia pat.

— Aš ir noriu išsiaiškinti, bet tamta...

— Palaukite! Papasakokite visą pasikalbėjimo Maskvoje eigą.

Ir aš pradėjau žodis po žodžio pasakoti savo pasikalbėjimą su visasąjunginiu viršininku teatrų reikalams, savo kalbą baigdamas, maždaug, šiais žodžiais:

— Aš esu įsitikinęs, kad Lietuvos tarybų respublika iš šito plano pakeitimo tik laimėjo, o ne pralošė. Tegu mes metus antrus pabūsimė be Rusų teatro Vilniuje, tačiau, vietoj dabar galimų susiorganizuoti mėgėjų, gausime teatrą, kuris tikrai bus vertas teatro vardo. Draugas Sitnikovas nebe prieštaravo, ir mes išsiskyrėme gana ramiai.

* * *

Koks naivus tada buvau! Maniau, kad, eidamas paprasto valdininko pareigas, galiu vienokį ar kitokį, kad ir mažą, reikalą pakreipti kuria nors linkme. Tuo tarpu, kai bolševikinėje santvarkoje viskas iš anksto ir iš aukščiau "užplanuojama", — tau, valdininke, lieka tik vykdyti ir savo galvos neturėti. Bet tai buvo dar neįpusėjus pirmajam bolševikmečiui Lietuvoje. Jeigu dabar, bolševikus iš esmės pažinus, reikėtų panaudoti panašius temperamento rezervuarus, kaip su draugu Sitnikovu, ka-

žin ar išdrįsčiau. Gal... jeigu nebūtų kitos išeities, o gręstų pavojus netekti dar bent sau reikalingos galvos.

Kaip ten bebūtų, kol dar gyvenome Vilniuje, tame mieste rusų teatro nebuvo. Dabar jis ten vaidina, bet ir telanko jį tik... vieni rusai.

Pasakojimo pabaigai dvi smulkmenos, be kurių istorija, atrodo, nebūtų baigta:

Draugą Vasiną kartą, bedarbiu vaikštinėdamas po Vilniaus miestą, pamačiau Jogailos gatvėje, autobusų stotyje, su gražiais, sraigtais ir kitokiais įnagiais rankose. Matyti, buvo gavęs darbo pagal savo specialybę. Jis su manimi nepasisveikino, kaip kiek vėliau neatsisveikino ir draugas Sitnikovas Gedimino gatvė su savo sėbrais iš Lietuvos pavogtu automobiliu dumdamas į Rusijos gilumą pirmąją karo dieną, man iš vieno namų tarpvartės juos stebinti.

"NAUJIENOS" — NEISSEMIAMAS ŽINYŲ IR ISMINTIES ŠALTINIS. SKAITYKITE JAS IR KITUS RAGINKITE SKAITYTI IR PLATINTI

Owen Lattimore lūdi jo komitetui 1:45 valandos. Jis paneigė visus sen. McCarthy kaltinimus. Jis įteikė komitetui daug pareiškimų, kalbančių apie prieš komunistus nukreiptą veiklą. Į komiteto posėdį atvyko vienintėlis gyvas lama, kurį komunistai norėję nužudyti, o Lattimore atgabėjęs į JAV.

— Republikonų atstovas Short tvirtina, kad Benaggio nužudymas yra surištas su Kansas miesto demokratų partijos pirminiais rinkimais. Benaggio nenorėjęs klausyti partijos vadų, todėl ir žuvo.

Linksmų Velykų Linkime Draugams
ir Kostumeriams

URBA GĖLININKAS

GELES MYLINTIEMS, VESTUVEMS, BANKIETAMS,
LAIDOTUVEMS, PAPUOSIMAMS.

4180 ARCHER AVENUE

Phone LAFayette 3-5800 arba 5870

Garsinkitės "NAUJIENOSE"

Linksmų Pavasario Švenčių - Velykų
Linki Visiems Chicagos Lietuviams

NARIAI CHICAGOS LIETUVIŲ LAIDOTUVIŲ
DIREKTORIŲ ASSOCIACIJOS

J. LIULEVIČIUS

4348 SO. CALIFORNIA AVENUE Phone LAFAYETTE 3-3572

P. J. RIDIKAS

3354 SO. HALSTED STREET 710 WEST 18th STREET
Telephone YARDS 7-1911

LEONARDAS A. EZERSKIS

1646 WEST 46th STREET Phone YARDS 7-0781

LACHAWICZ IR SUNUS

TEL.: VIRGINIA 7-6672 and 6673
2314 WEST 23rd PLACE 10756 SO. MICHIGAN AVE.

L. BUKAUSKAS

10821 SO. MICHIGAN AVENUE Phone PULLMAN 5-9661

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 LITUANICA AVENUE Phone YARDS 7-4908

PETRAS P. GURSKIS

659 WEST 18th STREET TEL.: SEELEY 3-5711

ALFRED VASAITIS

1446 SO. 50th AVE. CICERO, ILL. Tel. OLYMPIC 1003

LINKSMŲ ŠVENTŲ VELYKŲ
linkiu draugams ir visiems lietuviams

ANTHONY PETKUS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

6812 So. Western Ave. 1410 So. 50th Ave.
Tel. GROvehill 6-0142 Tel. Townhall 2109
CHICAGO, ILL. CICERO, ILL.

KOPLYČIOS VIŠOSE MIESTO DALYSE.

Linksmų Pavasario Švenčių Velykų Linki
Visiems Draugams ir Kostumeriams

MAŽEIK & EVANS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

3319 So. Litanica Avenue
Tel. YArds 7-1138—7-1139

6845 So. Western Avenue
Telefonas PROspect 6-0099

Tiems, kurie gyvena kitose miesto dalyse, gausime
Koplyčias arčiau jūsų namų.

VELYKŲ ŠVENTĖS PROGA
SVEIKINU VISUS MŪSŲ GEROS
VALIOS LIETUVIUS!

JOHN F. EUDEIKIS

4605 SO. HERMITAGE AVENUE
Visi telefonai: YArds 7-1741-1742

SENIAUSIA IR DIDŽIAUSIA
LAIDOJIMO ĮSTAIGA

LINKSMŲ PAVASARIO ŠVENČIŲ — VELYKŲ
LINKIME DRAUGAMS IR VISIEMS LIETUVIAMS

O'Malley & McKay, Inc.

GENERAL INSURANCE AGENTS

Reikalaukit savo atstovo arba brokerio apdrausti savo
namą, rakandus arba kitokias brangenybes mūsų įstai-
goje. Mes esame Pirmos Rūšies nariai The Chicago
Board of Underwriters.

222 West Adams Street

Telephone Central 6-5208

Room 1043

VELYKŲ MARGUČIAI

Ji ėjo iš Griškabūdžio plačiuoju vieškeliu Merghūdžio link. Ėjo lėtai lazda pasiremčiuodama. Mažučiais žingsniais žengdama kiek į prieką visa pasidavusi, atrodo tarytum velka paskui save didelę gyvenimo našlą.

Neiškenčiau, privažiavęs dviračiu ties ja sustojau. Nuo dviračio nušokęs greta su ja pradėjau eiti. Ji pažūrėjo į mane pakėlus galvą. Jos veidas buvo gyvenimiškų vėjų nupustytas, toks pilkas pilkas pilkulis; vargų, rūpesčių išvogtas. Iš po tamsių skruostų žvilgėjo dvi gyvos akys. Jos nesiderino su veide gyvenimo paliktomis žymėmis.

—Noriu galiuką palydėti,— tariau aš jai, — gal kiek nusibodo važiuoti dviračiu, tai būsiva bendrakeleiviai, — dar pridėjau.

—Visi skuba. Tiek pėsčių mane paviję praėjo, tiek važiuotų pravažiavo, o pats palydėti nori. Skuba, o kur? Mirti suspės. Kai jauna buvau ir aš skubėjau, o kur? Senatvę patikti. O paskui, kai metai augo lėčiau žengiau, atsargiau ėjau, o dabar štai vos krutu. Amželi turiu, o mirti dar suspėsiu,—jau nežūrėdama į mane ji kalbėjo tarytum sau.

—O ar iš toli važiuoji? — susigriebusi paklausė manęs.

—Iš Kauno, — trumpai atsakiau.

—Iš Kauno... Tai per Zapyškį, Rimokus, skersai Agurkiškę važiavai?

—Taip, — atsakiau jai ir paklausiau, — tai ir tau, močiute, tie keliai žinomi?

—Kodėl jie man neturi būti žinomi? Seniau vyrai važiuodavo į girias malkų parsivežti, o mes moters uogaufi, ar grybauti... Tai buvo seniai, jau ir tie takai užžėlę, dabar žmonės kitais keliais važinėja. Kiti reikalai, kiti rūpesčiai, o girios vis tos pačios ir vėl mūsų visiems parūpo. Jei ne traukinio, o per girias važiavai, tai buvo kruvinas reikalas...

—O kodėl taip kalbi?

—Pats žinai, tai kam klausyti? Ir vėl svetimi mūsų žemę trypia. Gal jaunimą mūsų ten matei?

—Ne, neteko regėti. O kodėl jis ten turi būti?

—Pats žinai, tai kam klausinėji? Didžiąja banga rytų ir vakarų pyktis sklauna mūsų žemę. Ak, ne tokias audras atlaikė mūsų miškai — atlaikys. —Tyliai šnekėjo ji.

—Sakai atlaikys?

—O ką kita veiks? Kiekvienas mūsų gyvas, savo vietoj. Juk ir pats čia tušiomis nesibastai, margučius vežioji? Velykos jau čia pal, ant nosies kabo. Suprantu!

Nustebau jos tokiu supratimu ir pastabumu, net stabtelėjęs dirstelėjau į ją. Ji taip pat sustojo. Lazdą nuo žemės pakėlė ir pakėlusį visa savo ėsytę tarė:

—Sunkūs metai, dar sunkesni bandymo metai ateina. Mūsų žmonių kantrybė didelė. Atsispis! Bus daug aukų—atlaikys! Pyktis truks, truks kaip pritvinkusi votis. Kas jį gimdė, tie žus!

Tai pasakius ji lyg susmuko, jos veidas patamsėjo. Man jau reikėjo skirtis, turėjau kitu keliu pasukti.

—Laimingai toliau eiti,— sakau jai.

O ji: —Tai jau kelias skiriasi? O margučių ar duosi, jei palydėjai, tai ir pažadėjai?

—Nieko neturiu, — lyg teisinuos.

—Žinai, kokių margučių noriu. Kam slapstais? Mano vyrams bus geri margučiai. Mano akys jau nežiūri, o širdis jaučia. Nesibijok — šuo nesulos. Vėjas buvo, vėjas dinga.

Suabejojau ar duoti.

—Nebijok, kas vėjo vardą žino. Sena, kam aš reikalinga, kaip tik tokiai lauktuvės tinka.

Paveikė. Pakiškau jai slapty spausdinių pundelį. Ji vikriai po žiurstu pakišo.

—Palaima telydi tave! Supratau, ko čia bastais. Sekmės!

Ji lėtai, atsargiai žengė plačiu vieškeliu, o aš pasukau siauru takeliu ir sparčiai dviraatį spaudžiau.

Vilaspats.

REMKITE TUOS, KURIE GARSINASI "NAUJIENOSE"

Tariamasis lignonis

Moliero 3 v. komedija "Tariamasis lignonis", kurioje pasiepiamas 17 amžiaus medikų amatas, bus suvaidinta š. m. balandžio mėn. 30 d., sekmadienį, Sakalų svetainėje, 2345 So. Kedzie Ave. Pradžią 4 val. popiet. Biletų kaina \$1.25.

Veikalą stato Liet. Teatras "ATZALYNAS". Režisierius J. Blekaitis, dekoracijos ir kostiumų parinkimas dail. Albino Bielskio.

Po vaidinimo šokiai. Veiks barai ir valgykla.

Tai paskutinis "ATZALYNAS" pasirodymas šį sezoną. Vasaros mėnesius numatyta skirti studijinėms pamokoms, svarbiausia, žodžiai ir žestai pastatyti, ir naujo repertuaro ruošimui ateinančiam sezonui.

"NAUJIENOS" — NEISSEMIAMAS ŽINYNAS IR ISMINTIES ŠALTINIS. SKAITYKITE JAS IR KITUS RAGINKITE SKAITYTI IR PLATINTI!

MES JAU PLAUKIAM...

(Laiškas iš Brazilijos)

1945 m. vasarą, tuoj po kapituliacijos, tuo laiku SSSR ambasadorius Jacob Zuric, Rio de Janeiro, pranešė Brazilijoje gyvenantiems lietuviams, kad netrukus prasidės Lietuvos piliečių repatriacija, ir norintieji ta "lengvata" pasinaudoti privalo pristatyti jam savo Lietuvos Užsienio pasus.

Aišku, toje akcijoje daug darbavosi lietuviai komunistai, kuriems pavyko suagituoti gan didoką skaičių lietuvių, daugiausia iš Sao Paulo ir Rio de Janeiro.

Ir... nūc to laiko praslinko veiks penki metai, o žadėtieji Jacob Zuric laivai sugrįžimui į Lietuvą vis nepasirodydavo prie Brazilijos krantų...

Teisybė, po kiek laiko, Brazilijai nutraukus diplomatinį santykius su SSSR, išplaukė patsi ambasadorius Zuric su visais pasais ir suklaidintų tautiečių viltimis... nors gandai maitino tautiečius, kad tuoj atplauks laivai, o jie plaukė... kas miela pavasari... iki šios dienos...

Bet kovo pradžioje, Sao Paulo pašta užplūdo SSSR Užsienio pasais tiems, kurie jį prašė prieš penketą metų. Pasai atėjo iš SSSR pasiuntinybės Urugvajuje, Montevideo, išperkamuju mokesčiu — po Gr. 280.00 ir daugiau. Žiūrint, kas kokią nurodė pajamų dydį. Drauge su pasais atsiuntė ir anketą Nr. 95 — vizai gauti...

CHICAGO TELEVISION SALES CORP.

3562-64-66 South Archer Avenue

Andrew G. Pitt, Sec'y and Treasurer, Stephen J. Kane, President
Stan C. Tranas, General Sales Manager

Chicago Television Sales Corporation extends Easter Greetings to all their friends and customers of the famous Videaset.

"Being in business on the great Southwest side selling a guaranteed Television Receiver, has made our business grow with success", stated Stephen J. Kane, President. Continuing said Mr. Kane, "The many friends that we have made for Videaset is due to the fine cooperation given us by this Lithuanian newspaper "Naujienos" and excellent results thru this advertising medium. Our service department has grown to five qualified and experienced technicians. All this is the result of our personalized attention to each and every customer of Videaset.

O jam, Andruliui, būtų visai pakeliui.... J. Ainis.

LINKSMŲ IR LAIMINGŲ PAVASARIO ŠVENČIŲ VELYKŲ

S. BALZEKAS, Sr.

S. BALZEKAS, Jr.

DRAUGAMS
KOSTUMERIAMS
— ir —
VISIEMS
LIETUVIAMS!

★ ★ ★

BALZEKAS MOTOR SALES, INC.
CHRYSLER — PLYMOUTH — Distributor
"U WILL LIKE US"

4030 Archer Avenue

Telephone VIRginia 7-1515

Linksmų Pavasario Švenčių Velykų Visiems Draugams Amerikos Legijonieriams Kostumeriams ir Lietuviams Linki

ANTHONY H. KASPER
Savininkas
THE CABOOSE INN

5059 So. Wells St. Tel. LIVINGSTON 8-9431

LINKSMŲ ŠV. VELYKŲ ŠVENČIŲ Linkime Visiems Mūsų Kostumeriams ir Draugams!

Paulina Russian — Turkish Baths
ELEKTROS TRITMENTAI

Ultra Violet Sunshine and Infra Red Light Radiations
Swedish Massage

CH. LAURINAVICIUS IR SŪNUS Sav.
1657 West 45th Street Tel. VIRginia 7-9493

P. MARTINKAITIS (SENAS PETRAS) CASEY & EVANS, Inc.

DEGTINĖS PARDAVĖJAS (SALESMAN)
Lietuviai Tavernininkai, pirkite degtinę nuo lietuvių pardavėjo. Lietuviškai sakau: savas pas savą.
Reikalui priėjus šaukite: P. MARTIN.

6343 So. Ashland Avenue
Telefonas REpublic 7-9000

Linksmų Pavasario Švenčių Linkime
Visiems Draugams, Rėmėjams
ir Geros Valios Lietuviams

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASS'N.

6234 So. Western Ave. GROvehill 6-7575

J. PAKEL, President

LINKSMŲ VELYKŲ LINKIME VISIEMS DRAUGAMS IR KOSTUMERIAMS

STANLEY LITWINAS

Carr-Moody Lumber Co.

STANLEY LITWINAS,
VEDEJAS

3039 SO. HALSTED STREET

TEL. Victory 2-1272